

Koreferati Nade Kovač iz M-Mednarodne trgovine, Irene Jurca iz M-Nanosa in Kristine Antolič iz M-Izbire-Panonije so bili namenjeni informaciji o problemih pogojev pridobivanja dohodka v zunanji trgovini in oceni razmer, ki vladajo na tem področju, samoupravni organiziranosti in dejavnosti sindikalne organizacije pri realizaciji tega procesa v Mercator-Nanosu, ter varovanju družbenega premoženja v Mercator-Izbiri-Panoniji Ptuj. Referati so pokazali zrelost, strokovnost, in ne nazadnje predstavili probleme, pred katerimi mnogokrat novejstvo bežimo, namesto, da bi se jih resno in

12. zasedanje delavskega sveta

Vesna Bleiweis – center za obveščanje

Sprejet letni planski akt SOZD Mercator

Nadaljevanje s 1. strani

stva združijo za izgradnjo objekta v plansko turističnem centru, Delovna skupnost pa mora do 15. maja 1981 pripraviti konkreten predlog in ga posredovati vsem TOZD in DO, da se odločijo o namenskem združevanju sredstev.

Združevati sredstva za investicije v obsegu, kot ga je predvidel osnutek letnega planskega akta, ali združevati sredstva po kriterijih, kot jih je v predlog letnega planskega akta SOZD določil izvršilni odbor delavskega sveta, je bila osrednja tema razprave o sprejemanju predloga letnega planskega akta SOZD za leto 1981. Argumenti za uveljavitev enega ali drugega principa združevanja sredstev za investicije so bili čvrsti, vendar je prevladalo stališče, da sredstva za investicije mo-

ramo združevati, če hočemo, da bo plan izgradnje investicijskih objektov in drugih investicijskih vlaganj vsaj delno uresničen. Izražena je bila misel, da tudi predvideni obseg združevanja ne bo zadostoval za potešitev investicijskih apetitov. Sklepna ugotovitev razprave o zagotavljanju sredstev za investicije je, da se v letu 1981 združujejo po stopnji 50% minimalne amortizacije in 15% od davčen osnove. Tej sklepni ugotovitvi pa se ni pridružil delegat Marcar-Velepiskrbe, TOZD Trgopromet Kočevje. Zato je treba s tem tozdom pričeti pot usklajevanja. Morebiti bo obenem končan tudi postopek usklajevanja v zvezi s samoupravnim sporazumom o temeljnih plana SOZD Mercator za obdobje 1981–85 z istim tozdom. Dosedanje izkušnje kažejo, da bo preteklo še precej časa, da bodo akti soglasno sprejeti.

Iz razprave na letni konferenci KO sindikata

Nada Kovač – M-Mednarodna trgovina

Problematika izvoza v luči zaostrenega gospodarskega položaja

Razpravljati o problematiki zunanjetrgovinske dejavnosti, izhajajoč iz platforme sedanjega gospodarskega trenutka in pri tem ne upoštevati vseh okvirov gospodarskega razvoja Jugoslavije v prihodnjem srednjeročnem obdobju, bi bilo nič drugega, kot zgrešeno prognoziranje, ki lahko s svojim končnim učinkom bolj škodi kot koristi. Zato smatram, da naj bi bila predmet te razprave le ocena sedanjega stanja, sloneča na vseh komponentah in vidikih dejavnosti zunanje trgovine.

Stanje naše zunanje trgovine moramo pričeti obravnavati pri njeni izvozni dejavnosti, brez katere si naše zunanje trgovine ne bo moč več zamisliti. Pri tem ne bi smeli misliti samo na finančne rezultate, pač pa predvsem na organiziranost izvoza kot dejavnosti in osnovno perspektive te dejavnosti.

Stanje proizvodnje, še posebej pa kmetijstva, se tudi odraža v naši izvozni politiki, ki zaradi tega večkrat ne sloni na ekonomskih računih, temveč na vse večji želji, lahko bi celo rekli pohlepu po devizah, ki jih za svoje delovanje gospodarsko potrebujemo.

Da bi tako stanje osvetlili, je potrebno pričeti pri strukturni sestavi proizvodnih cen, ker so te v zadnjem času že resna ovira za večji izvoz. Zakaj pravzaprav gre? Proizvodne cene blaga, ki ga izvažamo, so namreč veliko višje od svetovnih cen, po katerih izvozniki drugih držav izvažajo kmetijsko blago iste kakovosti (če ne boljše od naše) istemu tržišču, včasih pa celo istemu kupcu. Od kod torej zahteva izvažanje več, če pa zunanji trg noče oziroma ne more priz-

nati naše pre nizke produktivnosti, naših previsokih proizvodnih stroškov ter vseh prispevkov in davkov, ki bremenijo naše proizvodne kalkulacije, so pa največkrat odraz nezadržnega širjenja administracije in birokracije, katerima pa se zaenkrat še nihče v Jugoslaviji ne želi (ali pa noče) resno postaviti po robu. Izostreni gospodarski položaj namreč ne dovoli več izvažati z izgubo in za vsako ceno fetiširati devize, da ne bi bilo pri tem kršeno načelo stabilizacijskega obnašanja, za katerega pojmujemo tudi izplačilo oziroma odobritve izvoznih premij, ki na koncu koncev niso nič drugega kot z nekimi prispevki ali davki zbrana sredstva ali rezultati dodatnega tiskanja denarja brez osnove in pokritja v blagovnih skladih. Vse take in podobne stimulacije so sicer zaenkrat eden največjih prihodkov izgub, ki jih »prislužimo« s prodajo blaga na tujih tržiščih, ker moramo izvažati blago, katerega proizvodne cene so že daleč nad maksimumom, ki ga svetovni trg priznava. Morda je parola, izvažati tudi samo za deviz-

ni priliv brez ekonomskega računa, v sedanjem položaju opravičljiva za jugoslovansko gospodarstvo v celoti, prav gotovo pa ni za posamezne izvozne organizacije, katere nastalih izgub ne morejo več pokrivati z uvozom. Ta je bil največkrat ventil, preko katerega so se lahko pokrivala vse disparitete in negativni poslovni rezultati, doseženi pri izvozu. Morda bo kdo, ki prebira to razpravo, menil, da je temu tako samo zaradi tega, ker nismo dovolj dohodkovno povezani v lastni hiši in izven nje, da ne vlagamo dovolj sredstev v primarno proizvodnjo itd. Popolnoma se strinjam s tako ugotovitvijo, toda zgolj iz teoretičnega in ne iz praktičnega vsakodnevnega dela. Sklenjenih imamo precej samoupravnih sporazumov o dohodkovnih odnosih in skupnih rizikih, imamo tudi povsem konkretno združevanje sredstev v primarno

Iz poročila o uresničevanju sklepov na 12. zasedanju DS SOZD

Ugotovitev generalnega direktorja SOZD o nedisciplini, ki meji na ignoranco, je bila namenjena naslednjim TOZD oziroma DO:

- M-Mednarodna trgovina, TOZD Stoklo, Ljubljana
- M-Izbira-Panonijska, TOZD Velepiskrba, Ptuj
- M-Izbira-Panonijska, TOZD Malopiskrba, Ptuj
- M-Nanos, TOZD Grosist, Postojna
- M-Nanos, TOZD Trgovina Rakek
- M-Rožnik, TOZD Veleblagovnica, Beograd

- M-Rožnik, TOZD Gradišče, Trebnje
- M-Preskrba, Krško
- M-Hoteli-gostinstvo, TOZD Ilirija, Ljubljana
- M-Hoteli-gostinstvo, TOZD Sremič, Krško

Navedene TOZD oziroma DO niso niti v dodatnem roku posredovale svojih stališč glede sprejema samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju ter združevanju dela in sredstev med organizacijami na debelo in organizacijami na drobno v sestavi SOZD Mercator.

Prispevek k razpravi o planu investicij

Metod Škrjanec – M-Hoteli gostinstvo

Združevanje sredstev – eden od pogojev za uresničenje ciljev združevanja

K temu prispevku me je spodbudila javna razprava ob sprejemanju letnega planskega akta SOZD MERCATOR, n. sub. o Ljubljana za leto 1981. Tako kot v preteklih letih se je tudi sedaj, samo da z večjo intenzivnostjo, pojavila težnja po zmanjšanju prispevne stopnje združevanja sredstev za investicije z utemeljitvijo, da so TOZD in DO, združene v SOZD MERCATOR, v težki finančni situaciji in da bi morali pri oblikovanju poslovne politike dati večji pomen financiranju tekoče reprodukcije. Na videz zelo enostavna in opravičljiva zahteva, če se ne bi pri usklajevanju letnega planskega akta, SOZD pojavile tudi težnje TOZD in DO po novih, dodatnih investicijah, kljub ugotovitvam bančnih institucij in družbeno politične skupnosti, da dosedanja in tako oblikovana investicijska politika v širšem gospodarskem prostoru predstavlja enega najpomembnejših dejavnikov gospodarske nestabilnosti ob prekoračitvah predračunskih vrednosti, zmanjšanju uspešnosti in učinkovitosti investicij.

Zahtevi, kot vključitev novih dodatnih investicij v letni planski akt in zmanjšanje prispevne stopnje združevanja sredstev, predstavlja ekstrema, ki imata lahko svoje osnove v kateremkoli naslednjih izhodišč:

1. v neusklajenih poslovnih političnih odločitvah ali neusklajenih strateških in taktičnih ciljih TOZD in DO v SOZD,
2. v različnih nosilcih poslovnih političnih odločitev in s tem različni stopnji poslovnih političnega odločanja in odgovornosti v TOZD in DO v SOZD,
3. v še neuresničenih ciljih enotnega oblikovanja splošne poslovne politike, enotnega planiranja in programiranja dela in razvoja v medsebojni odvisnosti in sodelovanju v SOZD,
4. v nedoslednem spoštovanju določil samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD MERCATOR, ki lahko izhaja tudi iz še ne v celoti uresničenih ciljev združevanja ali pa morda iz čisto subjektivnih vzrokov.

Kot enega izmed možnih vzrokov ekstremnih zahtev sem omenil še neuresničenje ciljev oblikovanja enotne splošne politike v SOZD, kar pomeni odločanje o usmeritvi poslovnega procesa v daljšem obdobju, upoštevajoč celotno reprodukcijsko verigo (ki je v SOZD prisotna), ki se sestoji iz niza poslovnih političnih odločitev, in pomeni opredelitev strateških in taktičnih ciljev v SOZD. In ravno v tem je problem! Opredelitev strateških, še bolj pa taktičnih ciljev samo z nivoja DO ali TOZD lahko pomeni prekinjanje poslovnega procesa v reprodukcijski verigi, reševanje problema trenutnega položaja TOZD in DO v SOZD in v širšem gospodarskem prostoru, lahko pa tudi izhaja iz trenutnega navdiha in intuicije posameznika, s subjektivno sposobnostjo ocenjevanja in vživetja v reprodukcijski proces (ne glede na organizacijsko in samoupravno obliko združevanja), brez usmeritve skupno opredeljenih strateških ciljev, določenih na osnovi raziskovalnih metod in tehnik, ob poznavanju ekonomije reprodukcijske verige in vplivov socialnega okolja, v katerem se nahajajo TOZD in DO. Poslovno politične odločitve pomenijo v vsakem primeru (ne glede na nivo odločanja) razčlenjevanje poslovne politike v skupine zahtev glede na to, v kakšni zvezi in na kakšnem nivoju se pojavljajo. V vsakem primeru pa zadevajo nekatere od njih s svojimi posledicami celotno združeno delo

v SOZD, druge pa samo njegov posamezni del – TOZD ali DO. Problem izhaja ne samo iz subjektivno opredeljenih ciljev nekaterih TOZD in DO v SOZD, temveč tudi iz še neopredeljenih oz. neusklajenih funkcijskih politik na sedanji stopnji organiziranosti poslovnega procesa v reprodukcijski verigi.

Samoupravni sporazum o združitvi v SOZD MERCATOR opredeljuje cilje združevanja, med drugimi, kot enega glavnih, hitrejši razvoj socialističnih samoupravnih in družbeno ekonomskih odnosov ter krepitev materialne osnove dela na osnovi skupnega in usklajenega razvoja TOZD in DO v SOZD.

Združevanje sredstev (ne glede na stopnjo združevanja) ni in ne more biti edini pogoj za realizacijo vseh ciljev združevanja, temveč je samo eden izmed njih, moral bi biti logičen zaključek skupnega in usklajenega načrtovanja poslovne politike in razvoja TOZD in DO v SOZD na osnovi dolgoročnega povezovanja in združevanja dela in sredstev.

Odnosi med TOZD in DO v SOZD so pri uresničevanju skupnih ciljev zasnovani na medsebojnem spoštovanju pravic in obveznosti, uveljavljanju in izvajanju samoupravnih, razvojnih in drugih skupnih interesov ter upoštevanje neodtujljivih in drugih ustavnih pravic delavcev.

Upoštevajoč navedena dejstva, je razprava o večji ali manjši prispevni stopnji združevanja sredstev popolnoma odveč, ni pa odveč razprava o usklajenih oz. neusklajenih načrtih TOZD in DO v SOZD in opredelitvi večjih in pomembnejših investicij iz planov razvoja SOZD, če taka opredelitev obstaja.

Opredelitev prioritetenih investicij v planskem aktu SOZD bi bila nujna, ne bi pa smela izhajati samo iz ocene vrednosti načrtovane investicije, še manj pa iz stališča »danes meni – jutri tebi«, temveč iz ocene samoupravne povezanosti in ocene enakomernega in usklajenega razvoja dejavnosti v SOZD, tako da bi bila zagotovljena kontinuiteta sistema povezanosti in odvisnosti v reprodukcijski verigi in učinkovitosti naložbe.

Samo razprava o večji ali manjši prispevni stopnji, brez upoštevanja vseh ciljev združevanja, pomeni odstopanje od nalog skupnega pomena, pomeni nespoštovanje določil samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD MERCATOR, n. sub. o Ljubljana.

Združevanje sredstev je le ena izmed zadev skupnega pomena, katero v danem trenutku intenzivneje rešujemo kot ostale, oz. jo rešujemo ločeno od ostalih.

Kdaj bomo v celoti obravnavali zadeve skupnega pomena, kot celovito nalogo organizacije združevanja, zavisi od naše pripravljenosti spoštovati določila samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD MERCATOR, pripravljenosti enakomerno in enakopravno načrtovati reprodukcijski proces, pripravljenosti sprejemati take poslovne politične odločitve, ki vodijo k realizaciji strateških ciljev v SOZD, pripravljenosti sprejemati odgovornost za vse poslovne politične odločitve in ne nazadnje od naše strokovne in organizacijske usposobljenosti in pripadnosti.

Naloga skupne in splošne poslovne politike v SOZD pri vsem tem je, da usklaja posamezne funkcijske politike v TOZD in DO v SOZD v enotne cilje in naloge sestavljene organizacije združenega dela MERCATOR kot celote.

Nada Kovač, delegatka hladilnice Bohova. Foto: Matjaž Marinček

kmetijsko proizvodnjo, le rezultati teh naših stremeljenj so minimalni oziroma pod našimi pričakovanji. Kje so vzroki za to stanje? Takšni sporazumi so največkrat le kulisa za povečanje že tako ali tako previsokih cen, v katere želimo eni in drugi še vkalkulirati slabo kakovost blaga, našo do skrajnosti neodgovorno pripravo blaga za zunanje tržišče, naše nespoštovanje dogovorjenih dobavnih rokov itd. Skupno ustvarjenega dohodka ni mogoče razdeliti v razmerju na primer 70:30 v korist proizvajalca, če pa so naši skupni stroški 80:30, tudi v korist proizvajalca, 10% izgube pa mora, kljub samoupravnemu sporazumevanju in poslovanju na podlagi dohodkovnih odnosov in skupnega rizika, pokriti izvoznik, v nasprotnem primeru pa se dohodkovni odnos pretrga. Problem torej ni v delitvi ustvarjenega dohodka, doseženega s prodajo na tujih tržiščih, temveč je glavni problem v znižanju neprimerno visokih cen. Dokler jih ne bomo uspeli približati cenam na svetovnem trgu, bomo tudi dohodkovno povezani izvažali nerentabilno, nam pripadajoči del deviz pa prodajali organizacijam, ki jih potrebujejo za svoj obstoj. Pri tem ustvarjeno razliko bomo uporabili za pokrivanje izvoznih izgub, kupec deviz pa bo to razliko tako ali drugače vnesel kot strošek v ceno svojega proizvoda, s čimer se bo na tržišču pojavil z višjo ceno, kar ne bo – če to dobro premislimo – v celoti predstavljalo nič drugega, kot dodatni kamenček v mozaiku inflacije in več ali manj odkrit napad na cilje naše stabilizacije.

Vprašati se torej moramo, ali so taki izvozni posli res koristni za našo družbeno skupnost ali ne? Menim, da taka pot ne pelje k željenemu cilju in da samo še poglablja prepad med zdravro ekonomsko politiko in devizno bilanco projekcijo Jugoslavije, za realizacijo katere smo pred družbo vsi, ki delamo v zunanji trgovini, še kako odgovorni.

Zato menim, da bi moral imeti tudi izvoz svoj rentabilni račun. Da bi to dosegli, moramo vsi, ki v tej tako pomembni dejavnosti delamo, opraviti svoj del posla za boljšo organizacijo in rentabilnost poslovanja.

Mali ekonomski leksikon

Vukadin Nedeljković

Embalaža

Embalaža ščiti blago, omogoča racionalizacijo transporta in manipulacijo v skladišču. Torej lahko rečemo, da je embalaža material za zaščito blaga v transportu ter pri skladiščenju in drugih manipulacijah. V nekaterih primerih je embalaža tista, ki sploh omogoča uporabo blaga (kot na primer steklenice za pijačo), daje pa tudi blagu privlačen, lep in reprezentativen videz.

Embalaža ohranja blagu kakovost in je enota mere za blago. Jedilno olje prihaja do potrošnika v maloprodaji v steklenicah ali plastičnih embalaži po en liter. Embalaža omogoča, da se steklenice po en liter pakirajo v kartone, iz teh

Lesena embalaža so zabojčki, gajbice, okvirji itd. Zabojčki so lahko kombinirani s plastičnimi vložki. Ta embalaža se uporablja za pakiranje sadja in drugih živil ter železa, tekstila in podobno.

Embalaža iz jute so vreče za

sestavi zapisnik, vanj pa se vpišejo ime in sedež organizacije združenega dela, ime delavcev, ki so delo opravili, podatek o kraju in prostoru uničenja, naziv embalaže, količina, ki se je uničila ter način in datum uničenja.

Material za pakiranje živil in predmetov splošne rabe ne sme neugodno vplivati na sestavo ali na organoleptične, mikrobiološke, kemične in fizikalne lastnosti živil oziroma predmetov splošne rabe.

Na embalaži so določene oznake, ki so namenjene potrošniku in pa tiste, ki opozarjajo, na kaj je treba posebno paziti pri transportu blaga.

Pri komercialni embalaži je poudarjena uporabna funkcija, ima pa naslednje oznake: naslov proizvajalca, naziv blaga, navodila za uporabo v vseh jezikih narodov in narodnosti v naši državi, navodila za hrambo in podatke o količini in teži.

Transportna embalaža je označena z naslednjimi znaki:

– kelih – krhko ali lahko lomljivo blago;

lja kontejner, ker blago potuje hitreje in ni vmesnih skladišč. Pojav uporabe kontejnerjev v modernem transportu pa imenujemo kontejnerstvo.

Z uporabo kontejnerja je prevoz varnejši, poškodbe blaga so manjše, ambalaža je lahko enostavnejša in cenejša, na mejah je carinski postopek poenostavljen in se največkrat uporablja TIR karnet.

Glede na zunanost poznamo naslednje vrste kontejnerjev:

– kontejner, podoben velikemu zaboju – »box« kontejner,
– kontejner z odprto streho, primeren za nakladanje večjih predmetov – »open top« kontejner,
– kontejner za prevažanje tekočin – »tank« kontejner in
– kontejner za prevažanje blaga ob določeni temperaturi – »termos« kontejner.

Ekonomičnost uporabe kontejnerja pogojuje pravažanje blaga v obe smeri, saj je tako voznina cenejša. Ker tega ni moč vedno doseči, obstojajo zlojivi kontejnerji, ki se vračajo v razstavljenem stanju in je zato povratna voznina cenejša.

V zadnjem času pa se kontejnerji uporabljajo še začasne pisarne na gradbiščih, sejnih, prireditvah in ob podobnih priložnostih.

V integralnem transportu se kontejner kot sredstvo za prevoz blaga lahko preklada z blagom vred z vozila na vozilo ali celo kontejner s cestnim vozilom na železniški vagon. Vagoni so za ta namen prirejeni: sestavi se cela kompozicija, ki je v železniškem voznom redu uvrščena za vožnjo ponoči in take vožnje poznamo pod imenom »nočni skok«.

Kontejner lahko čaka na zvezo ali pa je zbirni kontejner, da bi se izkoristila celotna prostornina. Zato se organizirajo **kontejnerski terminali**, prostori za hrambo kontejnerjev. Lahko bi rekli, da je to nekakšno parkirišče za kontejnerje.

Na terminalu so tirna ali samohodna dvigala velike nosilnosti za prekladanje kontejnerjev z enega vozila na drugo ali z enega polja v terminalu na drugo itd. Polja za kontejnerje so zaznamovana in se kontejnerji razvrščajo po vnaprej določenih kriterijih.

Tisti kontejnerji, ki so namenjeni mednarodnemu prometu, morajo biti izdelani po standardih ISO, Mednarodne organizacije za standardizacijo (International Organization for Standardization).

Paleta in paletizacija

Ekonomska komisija za Evropo definira paletu takole:

»Naprava, izdelana iz dveh plošč, ki sta medsebojno vezani z letvami, ali iz ene same plošče s podstavkom. Naprava je namenjena za zbiranje blaga po skupinah, z namenom, da oblikujemo za transport ali manipulacijo primerne tovorne enote. Paleta je lahko (ni pa obvezno) opremljena tudi z gornjim delom. Če jo sestavljata dve plošči, je višina med njima minimalna. Tudi višina podstavka mora biti minimalna, vendar tolikšna, da viličar lahko vtakne vilice, ko prenaša nakladalne enote.«

Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO) pa definira paletu takole:

»Paleta je površina za natovarjanje (blaga), sestavljena iz dveh plošč, ki sta med seboj povezani z morali. Lahko je tudi iz ene same plošče, ki leži na kratkih nožicah ali podstavku take višine, da lahko viličar podloži vilice pri manipuliranju z blagom.

Paleta so lahko navadne, box palete in palete z ograjo.«

Paletizacija je sistem izkoriščanja palet pri skladiščenju in transportu blaga. Omogoča, da se oblikuje nakladalna enota vskladiščenega blaga, kar poenostavlja transport in manipulacijo z blagom.

Paletizacija zahteva skladiščno mehanizacijo, zlasti uporabo viličarjev.

Vrsta palet:

1. ravna lesena paleta s standardnimi izmerami (v milimetrih) 1200 × 800 × 144 in 1200 × 1000 × 144 ima več oblik:

– ravna lesena paleta z eno odprtino in dvema vhodoma za vilice viličarja,

– ravna lesena paleta z dvema odprtinama in štirimi vhodi za vilice,

– ravna lesena paleta z dvema nosilnima površinama.

Omenjene palete so lahko prilagojene za transport sodov in podobnih tovorov;

2. specialne palete za:

– valovite salonitne plošče,
– kovinske sode,
– keramične cevi,
– jeklene profile,
– avtogume in kolesa;

3. box palete z ograjo za drobne predmete ali sipno blago. Najpogosteje se uporablja »prekucnik« box paleta ali »pool« mrežasta box paleta za skladiščenje blaga brez regalov.

S paletizacijo dosežemo pocenitev poslovanja. Pridobi se na času za skladiščenje blaga in pri transportnih manipulacijah, zmanjša se število poškodb blaga in varčuje se s skladiščnim prostorom.

V naslednji številki: denar, valuta, devize

Nanosov Vestnik kot priloga glasila Mercator

Delavci Mercator-Nanosa iz postojne so razpravljali o vprašanju in problemih obveščanja.

Po preučitvi obstoječega sistema obveščanja so ugotovili sledeče:

1. obstoječi obseg in kakovost obveščanja sta neustrezna,
2. delavci so za samoupravno odločanje premalo in prepozno obveščeni,
3. sprejeti sklepi samoupravnih organov in odločitve na delegatskih organih niso pravočasno in obrazloženo posredovane,
4. poslovna politika je preveč odtujena,
5. delo družbenopolitičnih organizacij je premalo poznano,
6. glasilo sodi Mercator ne more zapolniti vrzeli internega obveščanja.

Na podlagi teh ugotovitev je bila sprejeta sledeča zasnova za rešitev vprašanja obveščanja:

1. obveščanje je potrebno normativno povezati s samoupravno zasnovo dela OZD. Po potrebi bo izdelan poseben pravilnik o obveščanju;
2. pomembna vloga je namenjena vnaprejšnjemu obveščanju, kjer je poudarek na predstavitvi vsebine, ki je pomembna za samoupravno opredeljevanje in odločanje. To naj bi rešili z izdajanjem internih informacij. Te bi pisali oziroma razmnoževali sami in bi bile posredovane vsaki delavski skupini. Interne informacije bi izdajali sproti, glede na aktualnost dogodkov in kot gradivo za vsa pomembnejša odločanja po tozdi;
3. informacije trajnejšega pomena ter vsebinsko usmerjeno obveščanje celotnega kolektiva naj bi potekalo v okviru glasila Mercator.

Predlog vsebinske in oblikovne zasnove vsebuje sledeča predvidevanja:

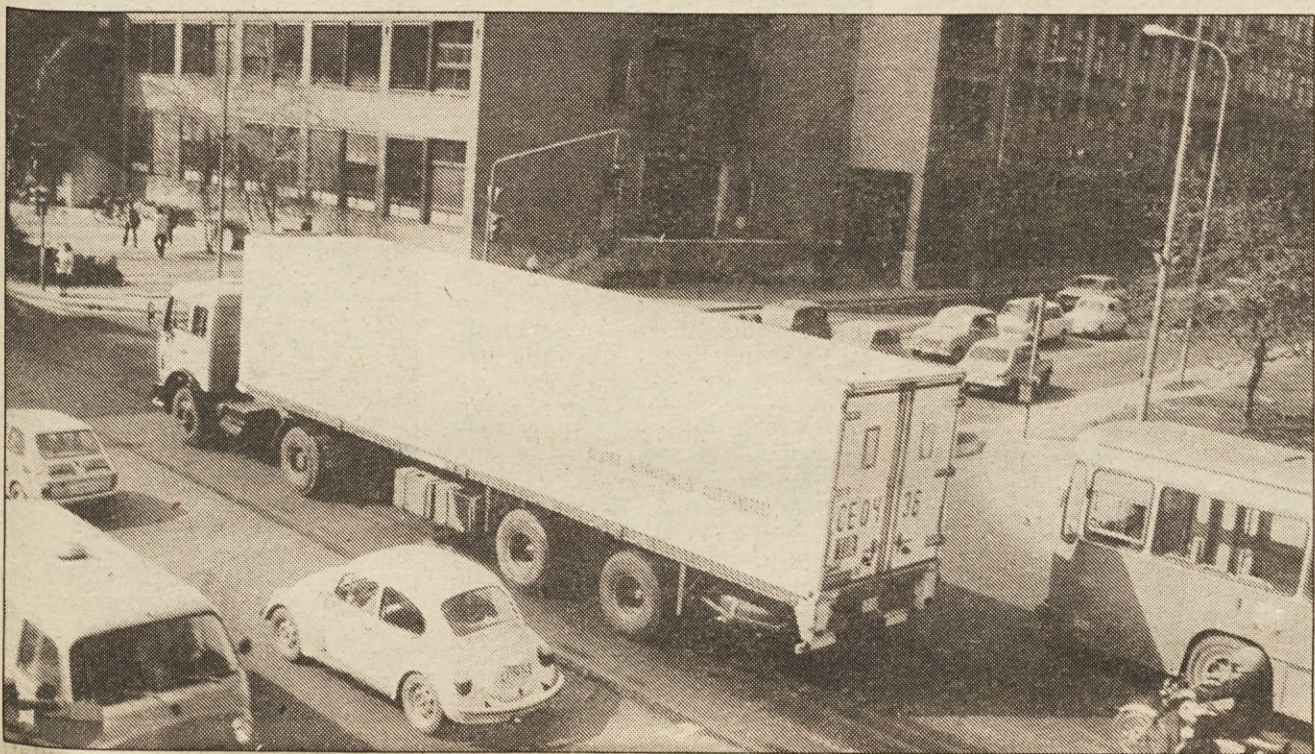
Za informiranje delavcev Nanosa bi v glasilu Mercator izhajala posebna priloga »Nanosov vestnik«.

Vsebinska zasnova Vestnika je sledeča:

1. informacije s poslovnega področja
2. s področja samoupravne vloge in odgovornosti
3. spremljanje izvajanja sklepov (zbiranje in posredovanje povratnih informacij)
4. predstavitev rezultatov poslovanja TOZD, DSSS ter celotne DO in SOZD
5. iz dela in aktivnosti družbenopolitičnih organizacij
6. obvestila in vesti iz območnih občin
7. spoznavanje zaslužnih članov kolektiva
8. spoznavanje enot
9. kadrovske vesti
10. šport in rekreacija
11. humor

Pomembno vlogo obveščanja bodo nosile **fotografije**, ki naj bi predstavljale 50% informacijskega prostora.

Prilogo »Nanosov vestnik« pričakujemo v prvem naslednjem izidu glasila Mercator.

Z uporabo kontejnerja je prevoz varnejši, poškodbe blaga so manjše, embalaža je lahko enostavnejša in cenejša, na mejah pa je carinski postopek poenostavljen in se največkrat uporablja TIR karnet. Foto Kancijan Hvastja

pa se oblikujejo **nakladalne enote** za transport na paletah. Več nakladalnih enot tvori **torov** na prevoznem sredstvu.

Embalaža se neprestano razvija, pojavljajo se nove oblike in nastala bi zmešnjava, če ne bi, tako pri nas kot v svetu, embalaže standardizirali. Za mednarodno enotnost embalaže skrbi evropska federacija za pakiranje, ki jo poznamo pod okrajšavo EPF.

Poznamo naslednje vrste embalaže:

– komercialna in transportna embalaža, glede na vlogo embalaže v transportu;

– lastna in tuja embalaža, glede na lastnino;

– embalaža kvadru podobnih oblik (zaboji, okvirji, vreče, kartoni), embalaža cilindrične oblike (sodi, bobni) in embalaža raznih oblik, glede na obliko;

– embalaža za enkratno ali večkratno uporabo, glede na trajnost;

– lesena, kovinska, papirnata, plastična, steklena, tekstilna itd., glede na snov iz katere je embalaža izdelana.

Kadar izdelek embaliramo v proizvodnji, imenujemo to **osnovno pakiranje**. Kadar blago embaliramo tako, da s tem poenostavimo delo v prodajalni, je to **komercialno pakiranje**. Kadar embaliramo blago v pakete, da je poenostavljeno skladiščeno manipuliranje, tedaj govorimo o **transportnem pakiranju**.

Po mednarodnih normativih poznamo modul za embalažo. Modul fiksira dve zunanji meri, dolžino in širino, medtem ko je višina prepuščena presoji izvajalca embalaže. Modul določa ti konstanti v razmerju 600×400 mm. Konstanti se lahko zmanjšujeta ali povečujeta, toda le tako, da ju posamezna država deli ali množi s celim številom. Dopusitno je le 5 odstotno odstopanje. V praksi se nastalo 12 različnih notranjih mer embalaže, kar omogoča več kot 20 inčih zlaganja kartonov na palete.

Za delavce v trgovinskih organizacijah združenega dela je dobro, da poznajo embalažo, ki jo pogosto uporabljajo pri opravljanju svojih vsakodnevnih delovnih nalog.

razsuto blago (kava, sladkor) ali bale za transport obilnega, vendar lahkega blaga (volna, juta, lan, konoplja). Teža bale je do 200 kg, vreča pa lahko tehta 50 do 70 kg.

Natron vreče in papir so embalaža za transport sladkorja, cimenta, apna, moke in podobno. Teža blaga v vreči je približno 50 kg. Vreča ima največkrat notranji vložek, ki ščiti blago pred vlago.

Embalaža iz papirja ali kartona je najpogostejša iz valovite lepene. Ta vrsta embalaže se uporablja v živilski, kemični in farmacevtski industriji, ima pa to značilnost, da je do uporabe zložena in shranjena v skladišču.

Steklena embalaža ima močno poudarjeno uporabno funkcijo. Uporablja se zlasti v živilstvu in kemični industriji. Največkrat so to steklenice, ki se v transportu embalirajo v kartonih.

Kovinski sodi so najpogostejše iz valovite pločevine in so v uporabi v naftni industriji. V živilski industriji se uporabljajo **kovinsko ombalažo** za konzerve, kot komercialno embalažo.

V prehrambni industriji se kot masovna embalaža uporablja **embalaža iz aluminijastih folij**. Blago v tej embalaži se redkeje kvari, ne izgublja arome in vonja ter je zavarovano proti vlagi in svetlobi.

Naslednja vrsta embalaže, ki je tudi v masovni rabi, je **plastična embalaža**. Uporablja se v vseh industrijskih panogah in za vse namene. Pri proizvodnji embalaže se doseže poljubno oblikovanje, sorazmerno poceni je in daje lep videz. Slaba stran je, da se ne more popravljati, če je poškodovana in se težje uničuje, kar postaja problem v sodobnem blagovnem prometu.

Imamo specifične predpise o embalaži. Tako poznamo pravilnik o načinu uničevanja embalaže, uporabljane za pakiranje strupov. Ta določa uničevanje embalaže po fizikalni ali kemični metodi. Fizikalna metoda predvideva raztapljanje, sežiganje ali žarjenje embalaže, kemična metoda pa predvideva hidrolizo, oksidacijo ali redukcijo. Embalaža se mora uničiti pod nadzorstvom delavcev z ustrezno visoko strokovno izobrazbo. Po izvršenem uničevanju se

– dežnik – higroskopsko (vlago vsrkavajoče) blago;

– puščice – blago mora ležati tako, da so puščice obrnjene navzgor;

– klicaj v trikotniku – opozorilo, da je z blagom treba pravilno ravnati;

– beli medved na ledeni plošči – blagu je treba dodajati led;

– kolo z merkurjevimi perutnicami – zavarovan dostavni rok;

– žive živali – pri prevozu ravnati previdno;

– hitro pokvarljivo blago – prevoz naj bo najhitrejši.

Kontejnerji

Kontejner je sredstvo, lahko rečemo tudi posoda, za enostaven transport blaga in sicer direktno od proizvajalca do namembnega mesta. To namembno mesto je lahko zbirno skladišče v nekem javnem skladišču, na železnici ali v luki. Če je namembno mesto skladišče kupca in je sredstvo za transport blaga kontejner, imenujemo to transport »vrata – vrata«, kar pomeni vrata proizvajalca – vrata kupca.

Ime kontejner izhaja iz angleške besede »container«.

Kontejnerje razvrščamo po različnih merilih v več skupin.

Glede na prostornino poznamo majhne in velike kontejnerje. **Majhni kontejnerji** so od 1 do 3 kubičnih metrov in so bili uporabljeni že pred drugo svetovno vojno. Največkrat so na kolesih in jih imenujemo tudi PA (Portable Armoire) kontejner, kar pomeni »prenosna skrinja«. Uporablja se za transport dragega blaga in blaga, ki bi se hitro poškodovalo.

Veliki kontejnerji se uporabljajo za daljše transporte blaga v integriranem transportu: po cesti, železnici, morju in rekah. Integracija pomeni spojitve več delov v eno celoto. Dve organizaciji združene dela se združita in govorimo o integraciji organizacij združenega dela. Če gre za transport istega blaga na več načinov, na primer cesta-železnica ali cesta-železnica-ladja, na poti od proizvajalca do kupca, potem temu transportu rečemo integrirani transport. V tem transportu se največkrat uporab-

Ob poslovitvi

Spoštovati,
kar je ustvarjenega

Na sedežu Mercatorja smo se dne 17. 3. 1981 srečali na skromni slovesnosti s Slavkom Humarjem, dolgoletnim direktorjem Mercator-Nanosa iz Postojne.

Tovariš Humar je v mesecu marcu letos predal posle in odgovornost generalnega direktorja novimenuvanemu kolektivnemu poslovnemu organu, ki ga vodi predsednik Anton Černe.

Zasluge in učinkovitost dela tovariša Humarja so v okviru Nanosa in s tem tudi Mercatorja tolikšne, da opravičujejo izkazano pozornost in zahtevajo, da se temu dogodku posveti nekaj prostora tudi v našem časopisu.

Tovariš Slavko Humar se je rodil 11. 9. 1924 v Vrtojbi, kot sin delavske družine. Osnovno šolo je obiskoval v Vrtojbi. Srednjo trgovsko šolo je dokončal leta 1938 v Gorici. Vpisal se je na trgovsko akademijo v Gorici in jo obiskoval vse do aretacije s strani italijanske policije 30. 4. 1942. Aretiran je bil zaradi aktivnega sodelovanja z OF. Do kapitulacije Italije je bil v zaporih in internaciji, nato se je priključil partizanskim enotam NOV, kjer je bil do demobilizacije novembra 1945. Po končanem šolanju na ljubljanski trgovski akademiji je od maja 1946, po nalogah KPS, delal na odgovornih mestih na področju Primorske. 1. julija 1951 je bil imenovan za direktorja Okrajnega magazina Postojna, iz katerega je zrasla sedanja delovna organizacija Nanos Postojna.

Tovariš Humar se je očitno zavedal odgovornosti, ki jo je prevzel ob imenovanju. Zavedal se je dolžnosti, ki jih je terjati takratni težak gospodarski položaj. Spoznal je potrebo po razvoju trgovske dejavnosti, ki bi morala postati pomembna prlina naših družbenoekonomskih odnosov. Pripravil je projekt razvojnih ciljev, ki so bili izhodišče za srednjeročni in dolgoročni razvoj delovne organizacije. V vodstveni funkciji je postavil v ospredje dobro organizacijo poslovanja, gospodarno ravnanje z družbenimi sredstvi, krepitev sistema samoupravnega odločanja, programiranega srednjeročnega in dolgoročnega razvoja ter urejene normativne zasnove poslova-

nja in dela. Poslovodno odgovornost je upravičeno usmeril v gospodarno zagotavljanje obratnih sredstev in v smotrno investicijsko politiko, ki je zagotavljala trajno trdno rast Nanosa.

Mercator-Nanos je pod krmilom tovariša Humarja dosegel res velik razvoj. Ker je območje dejavnosti razširjeno na mnogo občin in celo v druge republike, so rezultati dela tega kolektiva manj znani, zato ne bo odveč, če povemo nekaj števil, ki ponazarjajo, kaj in koliko je bilo narejenega v času 30-letnega vodenja delovne organizacije s strani tovariša Humarja.

Mercator-Nanos ima danes močno trgovsko mrežo, ki obsega 7

Slavko Humar – v sredini, z generalnim direktorjem Miranom Goslarjem na levi in namestnikom generalnega direktorja, Vukadinom Nedeljkovićem, desno. Foto Matjaž Marinček

blagovnih hiš, 29 samopostrežnih trgovin in marketov, 185 specializiranih trgovin in 16.000 m² skladiščnih prostorov. Skupno je v kolektivih Mercator-Nanosa zaposlenih 1.700 delavcev.

Veliko prizadevanj in dela tovariša Humarja je bilo vloženo v rast kolektiva, v sposobnost ko-

lektivnega upravljanja in v krepitev samoupravne zavesti trgovskega delavca. Odras takšnih prizadevanj je močna samoupravna organiziranost dela, ki je v zasnovi zajemala deset tozdov.

Tovariš Humar je svoje bogate izkušnje uporabil tudi takrat, ko je spoznal nujnost nadaljnjega združevanja dela in sredstev ter se močno zavzel za to, da se je Nanos vključil v SOZD Mercator. Pravilnost take naravnosti, ki so jo sprejeli vsi kolektivi Nanosa, se danes vse bolj jasno očrtuje in razvojna koristnost takšne povezave postaja danes predpogoj učinkovitega poslovanja.

V letih hitrega gospodarskega razvoja Mercator-Nanosa pa je tovariš Humar našel čas in pripravljenost za aktivno družbenopolitično delo. Bil je nosilec izredno pomembnih funkcij, kakor predsednik Gospodarske zbornice Slovenije, republiški poslanec, član občinskega in medobčinskega komiteja ZK, član komisije za družbenoekonomске odnose občine Postojna, predsednik izvršilnega odbora Kreditne banke Koper in drugo.

Za svoje vsestransko uspešno delo je prejel številna odlikovanja in priznanja: medaljo zaslug za narod II. in III. stopnje, dvakrat red

za hrabrost, red republike s srebrnim mečem, red dela z zlatim vencem in red za vojaške zasluge z zlatimi meči.

Z zavestjo, da moramo to, kar je ustvarjenega, spoštovati, negovati in dograjevati, se tovarišu Slavku Humarju zahvaljujemo za trud in delo.

Edo Božič

Srečevali smo se na vsakdanjih poteh zasebnega in poslovnega življenja. Vedri, nasmejan, neugnano jezni, poslovno zagrizeni, pa vedno topli in človeški. Od sobote, 4. aprila, bo na naših poteh človek manj. Smrt, večna kakor življenje, nam je s te poti vzela človeka, ki smo ga radi srečevali, človeka, ki je imel rad življenje in ljudi. Življenjsko pot je sklenil človek, delavec, direktor – Edo Božič. Spomini nanj so preveč živi, preveč živijo z nami njegovi delovni in življenjski načrti, da bi se sprijaznili z resnico, da med nami ni več njegovega nasmeška, šal ter resne in tehtne besede.

V zibelko so ga položili leta 1935 v Rašporju blizu Buzeta. Želja po znanju ga je pripeljala med vrste študentov ekonomije na ljubljanski univerzi, kjer je diplomiral leta 1962. V času študija je bil sprejet v ZK. Svoje strokovno znanje je prvič preizkusil kot analitik v ZTP Ljubljana, v letu 1966 pa ga je pot pripeljala v Mercator.

Zavzetost, ki jo je Edo Božič pokazal pri reorganizaciji Mercatorja in kasneje, pri organiziranju sestavljene organizacije, dokazuje, da smo imeli človeka, ki je globoko razumel, da združevanje dela in sredstev pomeni edino zagotovilo za razvoj in napredek. Ne razdrobljeni, temveč združeni, močni in enotni lahko pomenimo nekaj, pomenimo kapital, ki bo z rezultati svojega gospodarjenja bogatil družbo in obenem omogočal slehernemu delavcu življenje, v katerem mu bo delo zadovoljstvo in zavest, da je v vsakem napredku vtkana nit njegovega osebnega dela.

Samo nekaj mesecev nazaj smo še skupaj z njim razpravljali o naših problemih, zastavljali nove načrte, se poveselili in si želeli novih uspehov ob novoletnem praznovanju. Po nekem nepisanem pravilu je prevzel skrb za čuvanje starih tradicij Mercatorja, znal je najti čas za družbo z upokojenimi sodelavci, tistimi najzaslužnejšimi, ki so največ pripomogli k imenu, ugledu in razvoju Mercatorja. Vsi smo to cenili, še posebej njegovi najožji sodelavci, saj je znal na nek samosvoj, skorajda lahkoten način, obravnavati najtežja in najresnejša vprašanja. Toda prav takrat, sredi dela in sredi vedrega

pogleda v prihodnost, je neizprosna bolezen, nerazumljiva stihija narave, že nepreklicno zarezala vanj, ko se tega z njim vred niti najmanj nismo zavedali.

Besede priznanj in zahvale za delo, za rezultate njegovega dela, zdaj nimajo prave vrednosti. Vsi, ki smo z njimi delali in načrtovali našo rast, se zavedamo, da bo v naši verigi manjkal trden, pomemben člen – člen njegovega znanja, izkušenj, treznega razmišljanja in poštenega, kritičnega odnosa do vse-

ga, kar naj bi skupaj, združeni prispevali k razvoju in delu delovne organizacije Mercator-Rožnik in sestavljene organizacije Mercator kot celote.

Težko je izraziti občutke, ko se srečamo z naravo, ko se srečamo s smrtjo, na katero smo obsojeni takoj, ko se rodimo. Oklepamo se življenja, njegovih radosti in težav, misel na smrt pa potisnemo v najglobljo podzavest. Šele ko nas ta neizprosni dogodek zdrami, se intimo spet posvetimo sodelavcu, tovarišu, prijatelju, človeku, ki smo ga srečevali, pa ga vendar nismo nikoli prav srečali. Spoznanje naše majhnosti in neobčutljivosti v boju z naravo zaseka bolečino, presune vso človekovo bit. Nemočni, brez možnosti boja, onemimo, pred nami se zvrstijo spomini na tovariša, na skupno delo.

Poslavljamo se od našega skupnega dolgoletnega tovariša, poslavljamo se v imenu 14.000 delavcev in kmetov sozda Mercator v imenu tistih, ki s to organizacijo živijo in delajo.

Politika uredniškega odbora

Jaro Novak – odgovorni urednik

Naklada in stroški časopisa
»Mercator«

Odgovor na pripombe delegata M – Izbire Panonije Ptuj na osnutek planskega akta SOZD za leto 1981 (na 12. zasedanju DS SOZD)

Glasilo Mercator je po svoji temeljni vsebinski zasnovi, ki je bila sprejeta na delavskem svetu SOZD aprila 1978, glasilo delavcev in kmetov, v katerem naj bi se tozdi in DO v sestavi Mercatorja medsebojno obveščali o tekočem delu ter o uresničevanju razvojnih načrtov v vseh segmentih delovanja sestavljene organizacije. Hkrati naj bi bili vsi delavci preko glasila obveščeni o delu organov samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij sestavljene organizacije združenega dela.

Skladno s temi temeljnimi cilji je bilo v ustanovnih aktih glasila določeno, da časopis prejema vsi, do katerih imajo organi OZD po zakonu o združenem delu dolžnost, da jih redno, pravočasno, objektivno, in celovito obveščajo – torej vsi delavci, združeni kmetje, učenci (na željo tozdov pa še upoko-jenci, štipendisti in občinske skupščine).

Vprašanje višine naklade časopisa oziroma števila prejemnikov časopisa pa ni le vprašanje obveznosti, ki izhaja iz zakona o združenem delu, da je vsak delavec obveščen, ampak ima tudi svojo gospodarsko plat:

Pri nakladi 11.500 izvodov, v karšni izhaja Mercator, je cena enemu izvodu glasila (po podražitvi v mesecu marcu letos) 14,45 din. V to ceno so vključeni stroški tiska, ekspedita, poštne dostave do naslovnikov in bruto honorarjev za sodelavce, ki niso člani redakcije. V primeru znižanja naklade je prva posledica višja cena posameznega izvoda, saj fiksni stroški v strukturi cene za tiskarske usluge in za adremo predstavljajo tolikšen delež, da tisoč izvodov manj ne pomeni bistvenega znižanja stroškov. Tako bi, denimo, pri nakladi 7.000 izvodov stal en izvod 22,00 din. Pri majhni nakladi ne bi bili več zanimiv partner za tiskarno, kar bi se odražalo v tem, da izvajalec ne bi prevzel trdnih obveznosti v zvezi z zajamčenimi roki izida in ekspedita, kar bi bistveno zmanjšalo učinek časopisa.

Z vidika obveznosti v zvezi z obveščanjem in obveščenostjo pa ni jasno, kdo bi si upal prevzeti odgovornost, da odloča o tem, kateri delavci bi bili pri zmanjšani nakladi prejemniki glasila – oziroma, bolje, kateri niso prejemniki. Večkratne izkušnje so pokazale, da je bil prvi razlog za neizpolnjevanje

delegatske ali delavčeve dolžnosti izgovor, češ da ni bil obveščen, ni dobil gradiva, ni prejel časopisa, mu ni bil dostavljen zapisnik...

Pravosodje oziroma država sta že v starem veku uveljavila načelo, da nepoznavanje zakonov ne more biti opravičilo ali olajševalna okoliščina v primeru kršitve zakona. Naša prva dolžnost je torej, da zagotovimo vse mogoče poti in načine za obveščenost tistih, ki morajo biti obveščeni.

Naše temeljne organizacije plačujejo tolikšno število izvodov, kolikor jih dejansko prejema na naslovna mesta. V bremepisih, ki jih tozdom četrtletno izstavlja tajnica redakcije preko računovodstva Delovne skupnosti, je prikazana cena izvoda časopisa za vsak mesec.

Kaj delavec prejme za to ceno?

Mesečni obseg časopisa Mercator je redno 16 strani velikega formata. To pomeni (pogojno – brez slik in naslovov) 160 tipkanih strani informacij.

Na vsaki strani časopisa je povprečno 4 do 5 naslovov, kar za celotno številko pomeni 65 do 70 različnih tem oziroma bolj ali manj celovito obdelanih informacij. Lastnosti teh informacij so naslednje: da so zbrane s celotnega področja Mercatorja, da so bile po-

drejene selekciji in presoji posebnega organa časopisa (uredniškega odbora), da so prirejene načinu hitrega branja, da so po možnosti opremljene s fotografijo (to je avtentičnim pričevanjem o samem dogodku, osebi itd.), da nadalje v teh sestavkih gojimo kar največ sodelovanja iz samih tozdov, da skušamo hkrati z obveščanjem tudi izobraževati itd.

Poleg tega, da delavec prejme za 14,50 din mesečno po pošti na naslov delovnega mesta tako obdelane najpomembnejše informacije v primerno privlačni obliki, ima vsak delavec pravico in je povabljen, da kadarkoli uporabi časopis za to, da preko njega seznanj

razpolaga katerikoli od temeljnih oziroma delovnih organizacij, da ga uporabi in s tem publicira, kar smatra za potrebno.

Ocena uredniškega odbora je, da se organi temeljnih in delovnih organizacij premalo poslužujejo možnosti, da same obveščajo preko časopisa. V zadnjih šestih mesecih je zaradi tega uredništvo šlo v načrtno akcijo, da doseže dejansko prisotnost vsaj največjih delovnih organizacij v sestavi Mercatorja na straneh časopisa. Te organizacije bodo v okviru svojih lastnih uredništev načrtovale vsebino svojih strani v okviru glasila Mercator. Pogrešamo navzočnost in iniciativo sindikalnih delavcev tozdih. Premalo se zavedajo, da je bil tisk vselej močno sredstvo politične mobilizacije. Trdimo, da v okviru dejavnosti OZD ni teme, ki bi bila zgolj »obrobna«, če jo le znamo osmisliti v družbenem kontekstu.

Razume se, da je treba upoštevati različne ravni obveščanja in akcijski radij posameznih sredstev obveščanja. Ne more biti vse, o čemer so dolžni organi OZD obveščati svoje delavce, vsebina enega samega medija, ker bi to pomenilo tlačiti večjo posodo v manjšo. Nihče ne sme misliti, da je opravljen vse obveznosti v zvezi z obveščanjem z objavo nekaterih podatkov v časopisu. V zakonu o združenem delu je predpisana minimalna količina obveznih sprotne informacij, katerih mesečnik ne more zagotoviti za vseh 52 tozdov in 13 DO. Za takšne informacije pa morajo tozdi poskrbeti preko drugih sredstev in kanalov obveščanja, ki so jim na voljo – predvsem preko sindikalnih skupin, oglasnih desk, razglasnih postaj, biltenov, okrožnic in podobno. Kljub izdajanju časopisa ta dopolnilna oziroma temeljna sredstva obveščanja morajo ostati.

11.500 bralcev o svojih pogledih, ocenah, predlogih, težavah, načrtih (z nagrado za sestavek) – bodisi z avtorskim prispevkom bodisi da se posluži novinarja v centru za obveščanje. Novinar je vselej na

Delavski svet SOZD je obravnaval

Iz poročila razvojno planskega sektorja

Poglavitne značilnosti poslovnih rezultatov OZD v sestavu SOZD Mercator v letu 1980

Gospodarska gibanja so bila v letu 1980 pod močnim vplivom stabilizacijskih ukrepov. Kot kažejo statistične informacije, so bili v letu 1980 v gospodarstvu Slovenije doseženi razmeroma ugodni finančni rezultati. Ob pregledu rezultatov OZD v sestavu Mercatorja naj uvodoma poudarimo naslednje:

- dosežene nominalne stopnje rasti nekaterih kategorij poslovnega uspeha so nekoliko nižje, kot so prve ocene za SR Slovenijo. Celotni prihodek se je povečal za 27%, dohodek za 26%, pri tem pa je bilo za akumulacijo razporejenih 40% več sredstev kot v letu 1979. V devetih mesecih je znašala rast celotnega prihodka 25%, dohodka 27%, za akumulacijo pa je bilo namenjeno za 58% več sredstev kot v istem obdobju leta 1979;

- ekonomičnost poslovanja se je v zadnjem trimesečju leta 1980 precej poslabšala, kar ima za posledico zmanjšanje ekonomičnosti poslovanja za celotno leto 1980 v primerjavi z letom 1979; - nadaljevanje ugodnih premikov v razporeditvi dohodka in osebnih dohodkov; ti premiki so sicer slabši od doseženih v desetih mesecih leta 1980, vendar precej boljši od doseženih v letu 1979. Tako je od skupnega dohodka odpadlo na akumulacijo 15,7% v letu 1980, v letu 1979 pa 14,2%, na neto osebne dohodke in skupno porabo pa 43,3% v letu 1980 in 44,8% v letu 1979; - premiki v delitvi dohodka v prid akumulacije gredo v glavnem na račun osebnih dohodkov in skupne porabe delavcev. Vsekakor gre za precejšen vpliv dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka.

Kljub temu, da so rezultati organizacij združenega dela v letu 1980 na prvi pogled ugodni, to velja še posebej za razmerja razporeditve dohodka in rast akumulacije, ti rezultati kakor tudi dosežena rast akumulacije v letu 1980 ne bodo bistveno prispevali k izboljšanju materialnih osnov dela OZD. V pogojih inflacije v letu 1980 znaša razvrednotenje akumulacije preko 30%. Vrh tega tudi ne smemo pozabiti, da je del povečanega dohodka in s tem tudi akumulacije rezultat nerealnega obračunavanja amortizacije in podcenjevanje vrednosti osnovnih sredstev.

Doseženi rezultati organizacij združenega dela SOZD Mercator v letu 1980

Družbeni dogovor o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o izvajanju politike cen proizvodov in storitev v SR Sloveniji v letu 1980 je predvideval, da rast cen v letu 1980 ne bo bistveno višji od rasti cen v letu 1979. Cene na drobno pa so bile v letu 1980 v primerjavi z letom 1979 višje za 30,9% in sicer cene industrijskih izdelkov za 32%, kmetijskih pridelkov za 32,2%, alkoholnih pijač za 19,1% in cene storitev za 26,4%. Ob izjemno visoki rasti cen v letu 1980 so organizacije združene-ga dela SOZD Mercator obračunale celotni prihodek v znesku 22.884.572.850 dinarjev, kar je za 26,6% več, kot je znašal celotni prihodek v letu 1979. Če upoštevamo rast cen in povečanje celotnega prihodka, lahko sklepamo, da je bil količinski promet v letu 1980 celo manjši kot v letu 1979. Plan celotnega prihodka je bil presežen za 15,8%.

Struktura oblikovanja celotnega prihodka se v letu 1980 bistveno ne spreminja. Še vedno odpade

na prihodke od prodaje blaga 88,4%. Nekoliko so povečali v ce-

lotnem prihodku svojo udeležbo naslednji prihodki:

	Znes. v 000	Indeks	Struktura
- prihodki, doseženi na tujem trgu	18.727	830	0,08 %
- prihodki, doseženi iz skupnega prihodka	66.473	605	0,29 %
- prihodki od obresti	72.370	151	0,31 %
- prihodki iz naslova udeležbe v skup. doh.	70.444	138	0,30 %
- pozitivne tečajne razlike	37.975	579	0,16 %

Za dosego celotnega prihodka so bila obračunana porabljena sredstva v znesku 19.784.075.836 dinarjev. Njihova rast je le za 0,1 indeksne točke višja od rasti celot-

nega prihodka.

Precej bolj kot celotna porabljena sredstva so se povečali naslednji izdatki:

	Znesek v 000	Indeks
- zaloge got. proizvodov na začetku leta	60.722	144,0
- porabljene surovine, energija	1.207.888	128,0
- drugi materialni stroški	45.421	129,0
- nabavna vrednost trg. blaga	17.756.729	126,8
- drugi poslovni stroški	127.309	159,0

Pri drugih poslovnih stroških so zajete v glavnem odpisane terjatve, primanjkljaji, ugotovljeni z inventuro, zamudne obresti, pozneje ugotovljeni poslovni stroški iz prejšnjih let in podobno.

Manjši kot leta 1979 so stroški reklame in propagande (indeks 82) ter reprezentančni stroški (indeks 77). Za manj kot celotni prihodek so se povečali stroški proizvodnih storitev (indeks 118), ne-proizvodne storitve in avtorski honorarji (indeks 111), dnevnice, tenrenski dodatki in druga povračila stroškov (indeks 107).

Ugotovljeni dohodek

Bolj kot podatki o celotnem prihodku so pomembni podatki o doseženem dohodku in razporeditvi tega dohodka. Dohodek, ugotovljen po obračunu porabljenih sredstev, znaša 3.104.497.014 dinarjev, od dohodka leta 1979 je za 26% večji. Planirani dohodek za leto 1980 je presežen za 13,3%.

Gibanje in strukturo celotnega prihodka in posameznih vrst stro-

	1979	1980	Indeks
- pri trgovini na veliko	8,9	8,0	89,9
- pri trgovini na veliko in malo	15,4	14,3	92,9
- pri trgovini na malo	15,8	15,1	95,6

Razporeditev dohodka

Dohodka je bilo razporejenega nekoliko več, kot je bilo dosežene-ga, in to za znesek izgube. Razporeditev dohodka ima velik pomen za uresničevanje politike ekonomske stabilizacije, pri čemer so najpomembnejše naslednje ugotovitve:

- povečanje deleža akumulacije v dohodku od 14,2% v letu 1979 na 15,7% v letu 1980 gre skoraj v celoti na račun zmanjšanja deleža čistih osebnih dohodkov in skupne porabe delavcev v organizacijah združenega dela. Resda je v letu 1980 malenkostno nižji tudi delež obveznosti za skupno in splošno porabo (v letu 1979 41,2%, v letu 1980 41,1%), vendar le na račun tistih obveznosti, katerih vir ali osnova so osebni dohodki. Ti so se kljub za nekaj desetink odstotka višji povprečni stopnji prispevkov povečali le za 21,5%. Obveznosti za skupno in splošno porabo iz dohodka pa so se povečale za 0,5 indeksne točke manj kot doho-

škov ter doseženega dohodka prikazuje tabela »Dinamika in struktura celotnega prihodka SOZD Mercator«.

Izgubo v poslovanju za leto 1980 izkazuje dve temeljni organizaciji združenega dela. Celoten znesek izgube znaša 3.421.864 dinarjev, od zneska izgube leta 1979 je manjši za 42%. Celotna izguba se nanaša na nekrute izplačane akontacije osebnih dohodkov in drugih obveznosti iz čistega dohodka. Izgubo prikazujeta TOZD TMI v M-Nanosu v znesku 2.969.311 dinarjev in v M-Agrokombinatu Krško TOK Kooperacija v znesku 452.553 dinarjev.

Dosežena razlika v ceni za trgovinske OZD

Dosežena razlika v ceni je izračunana tako, da je od dosežene realizacije odšteta nabavna vrednost trgovinskega blaga. Dosežena redna razlika v ceni se giblje v letu 1980 v primerjavi z letom 1979 takole:

	1979	1980	Indeks
- pri trgovini na veliko	8,9	8,0	89,9
- pri trgovini na veliko in malo	15,4	14,3	92,9
- pri trgovini na malo	15,8	15,1	95,6

dek. Med temi obveznostmi velja omeniti predvsem prispevek iz dohodka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki je v letu 1980 za 77% višji od leta 1979;

- med drugimi obveznostmi iz dohodka, katerih delež v dohodku se je v letu 1980 povečal od 18,7% leta 1979 na 19,2% v letu 1980, znova ne gre prezreti obresti na kredite. Organizacije združenega dela so v letu 1980 plačale 215.909.621 dinarjev obresti. Za predstavo o velikosti tega zneska naj služi podatek, da je znesek plačanih obresti za 22,3% večji od obračunane minimalne amortizacije v letu 1980. Prav tako izkazuje večjo rast od dohodka plačila za zavarovalne premije. Te so se povečale za 32,2%;

- delež čistih osebnih dohodkov in skupne porabe delavcev v dohodku se je znižal od 44,8% v letu 1979 na 43,2% v letu 1980. Vpliv družbene usmeritve razporejanja dohodka je bil v letu 1980 dokaj močan. O tem nas prepriča

pregled, ki prikazuje uresničevanje določil dogovora o razporejanju dohodka na ravni celotne sestavljene organizacije združenega dela.

v % stopnja rasti v letu 1980 glede na leto 1979

1. Dohodek	26,00
2. Možni odstotek rasti sredstev za OD glede na doseženo rast dohodka (člen 8 dogovora)	19,61
3. Doseženi odstotek rasti sredstev za OD	20,56
4. Možni odstotek rasti izplačil sredstev za namene skupne porabe in sklada in iz čistega dohodka	13,00
5. Doseženi odstotek rasti izplačil sredstev za namene skupne porabe iz sklada in iz čistega dohodka	17,52
- izplačana sredstva za regres za prehrano	36,83
- izplačana sredstva za regres za letni dopust	11,04
- izplačana sredstva iz sredstev skupne porabe za druge namene (za osebne prejemke in druge potrebe)	6,60

Da bi bila razporeditev dohodka skladna z določili dogovora, bi se morala sredstva za osebne dohodke povečati za 25% manj od rasti dohodka, v letu 1980 pa je rast osebnih dohodkov zaostala v SOZD Mercator za rastjo dohodka za 20,92%.

O delitvi osebnih dohodkov, kot jo opredeljuje dogovor, govori tudi primerjava med možnim odstotkom rasti sredstev za osebne dohodke po dogovoru (ta odstotek namreč že upošteva relativno nižjo rast osebnih dohodkov pri hitrejši rasti dohodka od predvidene rasti dohodka za leto 1980 in relativno nižjo rastjo poprečja leta

1979) in doseženim odstotkom rasti sredstev za osebne dohodke. Doseženi odstotek rasti sredstev za osebne dohodke je za 0,95 stotink odstotka višji od možnega odstotka. Na ravni celotne sestavljene organizacije drugih dejavnikov, ki opredeljujejo rast osebnih dohodkov (izvoz, kvalitetni dejavniki poslovanja), ne moremo upoštevati. To je tudi eden od razlogov za navedene prekoračitve.

Za dopolnitev slike o osebnih dohodkih še en podatek: povprečni, za leto 1980 obračunani čisti osebni dohodek na delavca znaša 8.258 dinarjev, v primerjavi z osebnim dohodkom v letu 1979 pa je večji za 18% (v SR Sloveniji znaša po vnaprejšnjih statističnih podatkih povprečni čisti osebni dohodek na delavca v gospodarstvu 8.517 dinarjev in se je povečal v primerjavi z letom 1979 za 19%). Ob 40,4 odstotni rasti (Zavod SR Slovenije za statistiko) cen življenjskih potrebščin to pomeni, da so realni osebni dohodki v povprečju precej nižji kot v letu 1979.

Izplačila sredstev skupne porabe naj bi se povečala v povprečju pri vseh organizacijah združenega dela materialne proizvodnje za 13% v primerjavi z izplačili v letu 1979. V letu 1980 je bilo izplačanih za namen skupne porabe (brez stanovanjskih sredstev) 113.241.000 dinarjev, kar je za 18% več kot v letu 1979, torej več, kot določa dogovor. (Podatke za ta izračun so posredovale vse TOZD in DO skupaj z ZR za leto 1980.)

Vsak delavec je prejel v povprečju 10.460 dinarjev, kar ja za 15,5% več kot v letu 1979.

Ker ima razporeditev doseženega dohodka odločilen vpliv na oblikovanje sredstev na razširjeno reprodukcijo, si oglejmo delitev dohodka po posameznih četrtletjih:

	v % (razporej. doh. = 100)			
	I.	II.	III.	IV.
Dohodek	100	100	100	100
- obveznosti za skupno in splošno porabo iz dohodka in oseb. dohodkov ter druge obveznosti in dohodka	39,4	39,5	40,4	41,1
- čisti osebni dohodki in skupna poraba	42,3	40,7	44,1	43,3
- akumulacija	18,6	20,1	15,7	15,7
- izguba	- 0,3	- 0,3	- 0,2	- 0,1

Ta pregled nekoliko poruši ugodno sliko razporeditve dohodka od polletja naprej. Pri razporeditvi dohodka ob koncu leta 1980 je opaziti večji delež obveznosti iz dohodka, delež akumulacije pa je ostal na enaki ravni kot ob tretjem četrtletju.

Sredstva za enostavno in razširjeno reprodukcijo TOZD in DO

Sredstva, ki so ostala za enostavno in razširjeno reprodukcijo TOZD in DO, znašajo v letu 1980 v primerjavi z letom 1979:

	v 000 din		
	1979	1980	Indeks
Amortizacija po predpisanih stopnjah	139.460	176.759	127
Amortizac.-povišana	17.173	31.166	182
Del poslov. sklada - brez plasmajev	106.439	153.008	144
Skupaj	263.072	360.933	137

Ker je delitev dohodka, rast sredstev za osebne dohodke in sklad skupne porabe nižja od rasti dohodka, so se sredstva za razšir-

jeno reprodukcijo povečala za večji odstotek. TOZD in DO v sestavu SOZD Mercator so namenile za poslovni sklad 366.714.007 dinarjev, kar je za 39% več kot v letu 1979. Čeprav ta sredstva niso v celoti na voljo samim organizacijam združenega dela za njihove razvojne programe (cca 42%), je vendarle doseženo rast sredstev za razširitev materialne osnove dela treba oceniti pozitivno, saj bi nadaljevanje te usmeritve končno le lahko zmanjšalo odvisnost procesa razširjene reprodukcije od drugih, zlasti kreditnih virov temeljnih bank, da v bodoče ne bi plačevali več obresti, kot obračunamo skupne amortizacije.

Vrednost večjega porasta sredstev za reprodukcijo pa je v letu 1980 zmanjšala visoka stopnja inflacije, ki je vplivala na razvrednotenje tega povečanja za preko 30%.

Dinamika in struktura celotnega prihodka SOZD Mercator

	1979	Struktura	Plan 1980	Struktura	1980	Struktura	Indeks	1980
							1980 plan 80	1979
Celotni prihodek	18.080.868	100,00	19.761.471	100,00	22.884.573	100,00	116	127
Porabljena sredstva	15.616.748	86,37	17.025.029	86,15	19.784.076	86,45	116	127
Minimalna amortizacija	139.460	0,77	158.439	0,80	176.759	0,77	112	127
Dohodek	2.464.120	13,62	2.736.440	13,84	3.100.497	13,54	113	126
Prispevki iz dohodka	620.420	3,43	658.393	3,33	808.579	3,53	123	130
Čisti dohodek	1.849.151	10,22	2.078.048	10,51	2.295.340	10,03	110	124
OD in skupna poraba	1.517.520	8,39	1.644.963	8,32	1.839.160	8,03	112	121
Akumulacija	348.803	1,92	433.085	2,19	487.344	2,12	113	140
Popr. št. zaposl. po urah	-	-	10.675	-	10.828	-	101	102

Dinamika in struktura celotnega prihodka po organizacijah v sestavu SOZD

v 000 din

		Celotni prihodek			D o h o d e k			OD in skupna poraba			A k u m u l a c i j a		
		1979	1980	Indeks	1979	1980	Indeks	1979	1980	Indeks	1979	1980	Indeks
MERCATOR - NANOS		2,738.810	3,290.611	120	353.749	432.337	122	230.980	269.784	117	31.081	42.309	129
TOZD	Izbira	601.598	764.891	127	86.917	111.596	128	61.198	69.752	114	6.092	15.976	262
	Preskrba	430.852	556.985	129	61.816	73.541	119	43.099	52.662	122	6.819	6.514	96
	Industrijsko blago	202.438	276.101	136	33.254	43.533	131	20.554	25.050	122	1.056	1.271	120
	Opskrba	75.726	99.197	131	10.333	13.207	128	7.174	8.579	120	1.448	2.625	181
	Sadje Koper	100.588	124.921	124	13.190	16.968	129	8.963	10.949	122	742	1.682	227
	TMI	381.635	380.239	100	23.510	29.319	125	21.026	24.538	117	-	-	-
	Trgovina Rakek	173.583	226.071	130	27.384	33.107	121	17.792	20.922	118	2.766	2.698	98
	Grosist	723.751	806.100	111	63.130	73.527	116	23.023	26.138	114	10.348	10.217	96
	Transport	25.740	29.115	113	16.991	18.274	108	12.089	13.153	109	1.685	1.326	79
	DS DO	22.899	26.991	118	17.224	19.265	112	16.062	18.041	112	125	-	-
MERCATOR - ROŽNIK		3.195.392	4,192.864	131	479.680	607.118	127	300.253	365.076	122	66.200	101.119	153
TOZD	Dolomiti	829.622	1.078.189	130	120.689	148.648	123	67.081	80.153	120	25.383	34.519	136
	Golovec	714.777	904.625	127	96.991	122.154	126	64.184	77.148	120	9.166	17.217	188
	Grmada	721.079	1,027.038	142	101.817	140.971	138	66.643	82.575	124	12.391	23.503	190
	Metlika	110.381	154.160	140	15.057	18.313	122	9.956	11.720	118	2.687	3.105	116
	Gradišče	118.763	153.101	129	15.193	19.741	130	10.154	12.435	123	1.397	2.666	191
	Preskrba Tržič	210.860	272.426	129	26.652	32.943	124	19.074	22.520	118	1.712	2.636	154
	Jelka Ribnica	133.965	192.775	144	23.271	31.165	134	13.242	18.020	136	5.643	7.373	131
	Veleblagovnica Beograd	329.927	379.949	115	59.505	68.778	116	31.185	38.214	123	7.821	10.100	129
	DS DO	26.018	30.601	118	20.505	24.405	119	18.734	22.291	119	-	-	-
MERCATOR - VELEPRESKRBA		3.331.010	4.467.561	134	369.635	457.982	124	229.117	271.551	119	63.053	87.973	140
TOZD	Hladilnica	14.886	17.098	115	10.190	11.429	112	5.807	6.290	108	2.323	2.867	123
	Standard	450.783	576.550	128	62.783	80.870	129	39.344	48.380	123	11.589	17.961	155
	TMI	388.112	532.303	137	47.640	56.111	118	39.269	45.360	116	75	94	125
	Trgopromet	382.292	491.265	129	50.744	61.266	121	31.989	37.364	117	7.368	10.477	142
	Grosist	1.570.268	2.085.969	133	117.607	153.130	130	66.921	79.849	119	22.101	34.106	154
	Steklo	351.105	581.306	166	38.196	47.505	124	24.990	29.825	119	5.744	7.627	133
	Spectrum	56.043	64.328	115	15.128	20.079	133	8.472	10.435	123	3.920	6.517	166
	Investa	115.566	116.352	101	25.853	25.703	99	10.911	12.324	113	9.933	8.242	83
	DS DO	1.955	2.390	122	1.494	1.889	126	1.414	1.724	122	-	82	-
MERCATOR - HOTELI GOSTINSTVO		204.755	244.596	119	98.089	122.072	124	71.516	83.968	117	7.672	15.182	198
TOZD	Kavarna Evropa	18.602	24.235	130	8.628	11.555	134	6.509	8.349	128	246	584	237
	Kavarna Nebotičnik	10.662	13.234	124	5.353	6.891	129	3.802	4.676	123	862	1.243	144
	Ilirija	106.042	123.149	116	50.261	62.828	125	37.223	42.415	114	4.549	10.122	223
	Jelka Hrastnik	21.711	25.518	118	9.970	11.902	119	8.205	9.756	119	710	811	114
	Bremič Krško	47.738	58.460	122	23.877	28.896	121	15.777	18.772	119	1.305	2.422	186
MERCATOR - AGROKOMBINAT		493.261	645.662	131	84.290	116.173	138	51.074	71.522	140	3.184	3.723	117
TOZD	Trgovina	245.347	327.131	133	28.327	36.725	130	17.484	22.371	128	2.158	918	43
	Vinogradništvo - kleti	44.334	62.423	141	11.970	19.101	160	7.236	12.106	167	299	478	160
	Meso Kostanjevica	62.664	69.960	112	7.381	8.374	113	5.120	5.712	112	58	333	574
	Sadjarstvo poljedeljstvo	54.307	63.844	118	24.341	39.289	161	13.017	20.870	160	655	1.884	304
	TOK Kooperacija	76.703	112.259	146	4.302	5.040	117	2.907	3.717	128	14	-	-
	DS DO	9.906	10.045	101	7.969	7.644	96	5.310	6.746	127	-	-	-
MERCATOR - KK SEVNICA		246.654	334.006	135	34.423	51.505	150	19.513	26.383	135	246	3.808	1548
TOZD TOK	Kooperacija	118.146	160.765	136	8.159	11.106	136	3.445	5.003	145	138	297	215
	Trgovina	30.053	47.248	157	2.813	4.042	144	1.901	2.512	132	70	102	146
	Klavnica	53.800	68.047	126	4.028	4.932	122	2.186	2.821	129	38	124	326
	Proizvodnja	39.501	50.785	129	15.046	25.508	170	7.965	10.941	137	-	3.285	-
	DS DO	5.154	7.161	139	4.377	5.917	135	4.016	5.106	127	-	-	-
MERCATOR - SLOVENIJA SADJE		1.198.949	1,137.841	95	155.853	201.092	129	56.755	69.937	123	46.180	61.517	133
TOZD	Maloobmejni promet	43.356	59.671	138	3.962	5.736	145	1.655	2.049	124	1.238	1.933	156
	Trgovina	1.055.901	949.570	90	74.525	97.678	131	21.271	26.453	124	20.128	27.337	136
	Hladilnica Bohova	52.057	68.358	131	40.384	50.511	125	13.915	15.989	115	15.121	20.388	135
	Hladilnica Zalog	37.003	45.367	123	27.365	33.540	123	10.682	12.272	115	9.693	11.859	122
	DS DO	10.632	14.875	140	9.617	13.627	142	9.232	13.174	143	-	-	-
MERCATOR - RUDAR		442.994	593.190	134	61.643	77.257	125	43.620	52.618	121	2.911	4.313	154
TOZD	Univerzal	259.408	342.245	132	32.529	39.770	122	21.306	25.341	119	1.565	2.385	152
	Preskrba	139.241	195.481	140	7.918	11.189	141	5.118	6.328	124	167	1.179	706
	Javornik	38.004	47.328	125	15.745	19.304	123	12.065	14.354	119	1.179	749	64
	DS DO	6.341	8.136	128	5.451	6.994	128	5.131	6.595	129	-	-	-
MERCATOR - IZBIRA PANONIJA		2,378.457	3,215.709	135	258.663	349.877	135	154.160	192.720	125	29.128	52.017	179
TOZD	Veleprodaja	1,274.582	1,748.842	137	74.925	106.064	142	35.977	45.674	127	6.278	14.741	235
	Maloprodaja	943.261	1,239.841	131	135.073	174.661	129	80.699	99.029	123	20.013	28.740	144
	Zaščita	128.107	186.645	146	24.191	38.834	161	15.600	20.119	129	2.241	7.820	349
	DS DO	32.507	40.381	124	24.474	30.318	124	21.884	27.898	128	596	716	120
MERCATOR - CONTAL		702.771	898.494	128	90.546	87.772	97	48.429	53.628	111	20.915	11.051	53
TOZD	Gibes	24.691	29.135	118	11.949	14.521	122	9.670	11.164	115	748	1.400	187
	Conimex	677.365	868.601	128	77.943	72.533	93	38.130	41.774	110	20.167	9.651	48
	DS DO	715	758	106	654	718	110	629	690	110	-	-	-
MERCATOR - SADJE ZELENJAVA		576.475	557.222	97	67.846	87.714	129	53.408	62.237	117	4.546	13.180	290
MERCATOR - EMBA		226.074	234.589	104	31.350	39.570	126	15.233	17.289	114	7.716	12.306	160
MERCATOR - UNIVERZAL		329.160	456.670	139	46.597	61.960	133	32.030	44.888	140	5.043	4.081	78
MERCATOR - SLOGA		215.942	283.745	131	30.434	37.040	122	19.855	25.250	127	5.902	6.122	104
MERCATOR - ZARJA		305.178	440.640	144	36.187	49.291	136	24.832	31.817	128	4.209	8.673	206
MERCATOR - PRESKRBA		339.077	459.540	136	58.383	72.861	125	32.882	40.667	124	13.400	15.624	117
MERCATOR - POTROŠNIK		179.175	217.641	121	26.756	31.421	117	15.528	17.202	111	4.979	4.562	92
MERCATOR - STP HRASTNIK		198.462	256.974	129	32.419	38.297	118	17.769	21.276	120	7.762	8.194	106
MERCATOR - KZ CERKNICA		149.279	182.968	123	13.010	14.663	113	10.144	11.303	111	331	567	171
MERCATOR - KONDITOR		71.770	89.942	125	34.788	41.252	119	21.567	25.596	119	8.422	10.123	120
MERCATOR - PEKARNA GROSUPLJE		33.078	48.710	147	11.429	15.357	134	7.087	9.197	130	2.113	3.339	158
MERCATOR - JELŠA		418.778	547.004	131	58.361	72.650	124	35.136	42.993	122	13.001	16.728	129
DS SOZD		102.185	84.530	83	26.808	31.374	117	23.591	28.545	121	300	-	-
MERCATOR - INTERNA BANKA		3.181	3.863	121	3.181	3.863	121	3.042	3.714	122	-	-	-

ob jubileju ob jubileju

Filip Škerjanec – vodja splošnega sektorja

M-Jelša praznuje

Teče 25. leto naše delovne organizacije. 7. maja 1956 je občinski ljudski odbor Šmarje pri Jelšah z odločbo št. 05/1-1040/1-56 ustanovil trgovino Zarja v Šmarju, ki je kasneje prerasla v današnjo Mercator-Jelšo, trgovinsko delovno organizacijo p. o.

Delovna organizacija se je razvijala takole:

- 1958 – trgovskemu podjetju Zarja se priključita poslovalnici v Pristavi in Sodni vasi;
- 1959 – pripojitev poslovalnic Zibika, Vinski vrh in Mestinje;
- 1960 – pripojitev poslovalnic Kristan vrh, Sladka gora, Pečica Šentvid, Grobelno;
- 1961 – nova enota Veriga Šmarje in pripojitev trgovskih podjetij Bistrice O/S in Sotla – Podčetrtek;
- 1962 – pripojitev trgovskega podjetja Kozje;
- 1963 – pripojitev trgovskih podjetij Donat Rogatec in Izbira Rogaška Slatina;
- 1969 – pripojitev gostinskega podjetja Šmarje.

zaposleni:

1956	3 delavci
1963	143 delavcev
1981	293 delavcev

skupni promet:

1963	16.303.250 din
1965	25.898.008 din
1970	55.185.103 din
1975	219.761.274 din
1980	606.108.001 din

Naša enovita delovna organizacija je v 25. letih dosegla lepe uspehe pri organiziranju trgovske mreže na območju, katerega pokrivalo in opravičeno upamo, da smo s svojim delom in uspehi upravičili pričakovanja širše družbene skupnosti. Iz povojne zapuščine osiromašenih trgovin je našemu kolektivu z veliko volje in

Prva trgovina sedanje M-Jelše iz leta 1956 je bila v tej stavbi. Leta 1960 so jo preuredili v eno prvih samopostrežnic v Sloveniji, ki je tu še danes, zgronje prostora pa so odkupili in preuredili v pisarne, kjer je sedaj sedež delovne organizacije.

S tem so bili končani organizacijski premiki, na zunaj pa smo se leta 1975 povezali v sestavljeno organizacijo združenega dela Dobrina Celje, iz katere smo leta 1979 zaradi neizpolnjenih pričakovanj izstopili in se istega leta povezali v sestavljeno organizacijo združenega dela za dejavnost kmetijstva, industrije, trgovine, gostinstva in storitev, Mercator n. sub. o. Ljubljana.

Nekaj primerjalnih podatkov:

samoodpovedovanja uspelo obnoviti, zgraditi, modernizirati in specializirati trgovinsko mrežo, tako da se potrošniki našega območja oskrbujejo danes v naših 17 samopostrežbah, 4 trgovinah s tehničnim blagom, 4 trgovinah s tekstilom, 4 trgovinah z ostalim blagom (obutev, papir, knjige, spominki, kurivo), v delikatesi, 5 mesnicah, gostinskem obratu s toplo prehrano in 8 bifejih.

V tem času smo zgradili enajst

novih trgovsko-gostinskih objektov: v Rogaški Slatini Trgovski dom in Market Jelko, v Šmarju Verigo in gostinski objekt Bife, v Rogatcu Samopostrežbo in nov lokal za tekstil, potem nove trgovine v Lesičnem, Mestinju, Market v Kozjem, Šentvid in Zibiko. Poleg tega gradimo v Šmarju nov gostinsko-trgovski center. V tem času smo popolnoma preuredili še 21 trgovskih in gostinskih objektov.

Danes je v naši delovni organizaciji zaposlenih 293 delavcev, od tega 77% žena in 51% mladih, upokojevcov iz naše DO pa je sedaj 41. Izobražujemo 73 učencev in delavcev v šoli za prodajalce, gostince, živilce-mesarje, v poslovodski, komercialni in ekonomski šoli.

Samoupravno je naša delovna organizacija organizirana v petih zborih delavcev, območje vsakega zbora, to so Šmarje-Obsotelje, Rogaška Slatina, Rogatec, Kozjansko in gostinci, pa tvori tudi osnovno organizacijsko obliko, iz katere delavci delegiramo svoje zastopnike-delegate v delavski svet, v delegacijo zbora združenega dela, v

delegacije SIS, v komisijo za delovna razmerja in v organe samoupravne delavske kontrole. Prav tako so ta območja organizirana v sindikalne skupine, v katerih razpravljamo in iz njih pošiljamo svoje delegate v izvršilni odbor in druge organe osnovne organizacije sindikata.

Ko v jubilejnim letu ocenjujemo prehojeno pot našega kolektiva, jo lahko na podlagi naštetih dejstev in rezultatov vsekakor ocenimo kot uspešno. Delavci Mercator-Jelše smo se v vsakem trenutku, tudi za ceno večjega samoodpovedovanja, vedno zavedali svojega osnovnega poslanstva: službe potrošnikov. Zato je bil in vedno je pred nami le en sam velik cilj: organizirati na svojem področju urejeno, moderno opremljeno trgovsko gostinsko mrežo za zadovoljitev občanov. Čaka nas seveda še veliko dela, vendar bo kolektiv, ki ve kaj hoče, in tak je naš delovni kolektiv vedno bil, kljub vsem težavam, zagotovo uspešno nadaljeval v preteklih 25 letih začeto in načrtano pot.

ob jubileju ob jubileju

Mercator

jelša 25 let

JUBILEJNA PRILOGA GLASILA MERCATOR – APRIL 81

Ko si ob 25-letnici dela in obstoja Mercator-Jelše čestitamo, ne smemo pozabiti najprej naših upokojevcov, ki so pred nami delovali, načrtovali, gradili in uspeli. Prav njim so namenjene naše posebne čestitke in zahvale za njihovo uspešno delo, seveda pa prav tako vsem tistim našim še aktivnim delavcem, ki so vseh 25 let zvesti Mercator-Jelši ali njenim pravnim predhodnikom. To so: **Miloš Klajnšek, Marija Belina, Dane Brcko, Peter Čoh, Mara Čretnik, Mirko Drogenik, Zinka Glagovšek, Poldka Jagodič, Slavica Kolar, Zinka Krivec, Ivan Križan, Marija Lupše, Slavko Lorber, Rezka Obradovič, Nada Prevolšek, Fani Preložnik, Edi Plevnik, Alojz Šmid, Filip Škerjanec, Olga Škorjanc, Vikica Tepeš, Julčka Varovič, Ivanka Žgajner in Stanko Žgajner.**

leto v odstotkih manjša, zaradi prehoda na določene maloprodajne cene. Število obračunskih enot s preplačilom se v primerjavi s preteklim letom ni spremenilo, povečalo pa se je preplačilo v absolutnem znesku z indeksom 115.

Ker sestavljamo plane po zahtevani rentabilnosti poslovanja posameznih obračunskih enot, so planirani zahtevki pri posameznih elementih višji kot v planu za delovno organizacijo kot celoto: to je predvsem pri planiranju prometa, ki je postavljen v takšni višini, da krijejo obračunske enote vse svoje odhodke in obveznosti ter minimalne osebne dohodke. Če primerjamo predvsem indekse realiziranega plana za leto 1980 skupno za vse obračunske enote, vidimo, da smo si dokaj dobro postavili naloge za to leto, saj pri posameznih elementih ni bistvene odstopanja, razen pri skupnih dohodkih in obveznostih po samoupravnih sporazumih, kjer je dvig večji (indeks 156). Zaradi nizkih poprečnih osebnih dohodkov pa smo morali v leto 1980 v večji meri povečati nižje osebne dohodke in s tem minimalno vrednost točke za obračun za 20 odstotkov. Zaradi tega smo morali omejiti maksimalno vrednost točke in dodatni stimulans iz uspeha poslovanja posameznih obračunskih enot, zato se je ta dvignila samo za 9 odstotkov. Dosegli smo tudi postavljeni cilj, da zmanjšamo izplačila iz naslova dopolnilnega delovnega razmerja in izplačila nadomestil za bolezenski dopust tako, da smo ta sredstva izkoristili le 70 odstotno. Natančnejši prikaz zboljšanja nam nudi urna primerjava teh izplačil: v letu 1979 smo obračunali osebnih dohodkov za dopolnilno delovno razmerje za 25.525 ur, v letu 1980 za 14.414 ur, kar predstavlja zmanjšanje na indeks 56; nadomestila za čas bolezenskih dopustov v preteklem letu za 11.756 ur, v letu 1980 pa za 11.921 ur, to je minimalni dvig (indeks 101). Naloge, sprejete s planom za lansko leto smo torej dobro izpeljali, kar je zasluga večine članov našega kolektiva, ki so se stabilizacijskih načrtov resno lotili. Bržkone je to tudi rezultat razporeditve sredstev za osebne dohodke po uspehu v tistih obračunskih enotah, ki so si s svojim uspešnim delom ta sredstva zaslužile.

Ni nam žal naporov!

Zaradi popolnega prikaza delovanja trgovine na Kozjanskem, je potrebno pogledati malo nazaj. V letu 1956 je bila z odločbo šmarske občine ustanovljena samostojna trgovina Zarja. V obdobju 1956 do 1960 je trgovina delovala v zelo težavnih razmerah. Ob ustanovitvi ni dobila obratnih sredstev in prav tako ni imela svojih osnovnih sredstev. Bila je v najemniških prostorih in obratovala je s kreditiranjem grosistov. Lokal je bil zastarel in slabo tehnično opremljen, tako da je bilo delo v trgovini zelo naporno. V okolici, kakor tudi po vsej takratni šmarski občini, so delovale številne trgovine kmetijskih zadrug, katere so prav tako komaj životarile. Zaradi tega ni bilo večjega razvoja trgovine. Ob združitvi treh kozjanskih občin (Kozje, Rogaška Slatina in Šmarje pri Jelšah) leta 1958 v eno s sedežem v Šmarju pri Jelšah, so počasi začele kmetijske zadruge odstopati svoje trgovine Zarji, ki se je tako razširila v trgovsko podjetje Zarja – Šmarje pri Jelšah. K temu sta se potem priključili še trgovski podjetji Bistrice ob Sotli in Kozje. Večji razmah trgovske mreže beležimo od leta 1963 naprej, ko sta se k podjetju pripojili še trgovski podjetji Donat Rogatec in Izbira Rogaška Slatina. Ob tej združitvi pa je prišlo do preimenovanja podjetja, ki se od takrat naziva Jelša. Leta 1969 se mu je priključilo še Gostinsko podjetje Šmarje pri Jelšah. S tem so bili zaključeni organizacijski premiki in danes pokriva naša delovna organizacija s svojimi 50. poslovnimi enotami celotno občino Šmarje pri Jelšah.

V večji delovni organizaciji smo si postavili smeile načrte in naloge za naše delo. Prva naša naloga je bila specializacija trgovin in posodobitev poslovnih prostorov. Nadaljevali smo z novogradnjami in danes smo lahko

Miloš Klajnšek, direktor M-Jelše.

ponosni na nove markete v Rogaški Slatini, Ratanski vas, Kozjem, Lesičnem, Mestinju, in na samopostrežbe v Kristanvrhu, Šentvidu, Zibiki. Zgradili smo tehnično trgovino v Šmarju pri Jelšah ter prenovili in posodobili precej starejših poslovalnic. Pri vsem tem pa ne smemo prezreti, da smo sredstva za investicije zbrali večinoma na račun osebnih dohodkov naših delavcev, saj smo vedeli, da bomo le tako lahko dosegli želeni cilj. Ni nam žal naporov in odrekanih za naš nadaljnji razvoj v prid potrošnika in ne nazadnje tudi nas samih.

Pri četrtoletnem delu je enovita delovna organizacija doživela tudi organizacijske spremembe. Bila je vključena v sestavljeno organizacijo združenega dela Dobrina Celje, iz katere je leta 1979 izstopila zaradi neizvršenih nalog, postavljenih ob združitvi. Od takrat naprej smo povezani v sestavljeno organizacijo združenega dela Mercator, v kateri se s skupnimi močmi trudimo za čim hitrejši razvoj trgovine, gostinstva in turizma na našem nerazvitem kozjanskem področju.

S srednjeročnim planom 1981-85 smo se odločili, da nadomestimo po potresu uničeni trgovinsko-gostinski center v Šmarju pri Jelšah, zgradimo trgovino v spominskem parku Kumrovec – Trebče in nujno potrebno tehnično trgovino v Rogaški Slatini.

Vse te naloge bomo zmogli le s skupnimi močmi in z delovno zavestjo vseh, ki združujejo delo v enoviti delovni organizaciji Mercator-Jelša ter s podporo vseh članov velike družine Mercator.

Miloš Klajnšek

Še več osebnega prizadevanja in zavzetosti

Majda Klajnšek – analitik

Uspeh po obračunskih enotah za leto 1980

Poslovne enote naše delovne organizacije so povezane v 50. obračunskih enotah. Te so razvrščene v skupine po strukturi prodaje, tako da lahko vsaka posamezna enota najde svojo sorodno poslovalnico in z njo primerja svoj poslovni uspeh ter ugotovi bistvena odstopanja pri posameznih prihodkih oziroma odhodkih svoje obračunske enote.

Obračunske enote so razvrščene na: živilske, tekstilne, tehnično-gradbene, ostale specializirane, mešane (v štirih podskupinah glede na velikost in

tržne pogoje), mesnice in gostilne. Obračun po obračunskih enotah je sestavljen po vnaprej sprejetih določilih in merilih plana za leto 1980.

Pregled obračunskih enot po uspešnosti poslovanja v letu 1980:

Obračunske enote	Število enot	Razmerje			indeks
		1979	1980	1980/1979	
– nad kritjem vseh obveznosti	20	18	40	222	
– s kritjem obveznosti	7	30	14	47	
Skupaj pozitivne enote	27	48	54	112	
– z izpadom kritja obveznosti	13	30	26	87	
– z izgubo	10	22	20	91	
Skupaj negativne enote	23	52	46	88	
SKUPAJ	50	100	100		

Iz pregleda je razvidno, da je 46% obračunskih enot svoje poslovanje v letu 1980 zaključilo neuspešno, od tega 20% z izgubo oziroma s preplačilom osebnih dohodkov. Pri teh obračunskih enotah je po OBOL (obratni obračunski list) osebni dohodek obračunan po minimalni vrednosti točke. Če primerjamo razmerja razporeditve obračunskih enot po uspešnosti svojega dela glede na preteklo leto, vidimo ugodnejši premik v korist uspešnejših obračunskih enot, saj se je razmerje glede na leto 1979 popravilo in je svoje poslovanje pozitivno zaključilo kar 54% obračunskih enot. Predvsem pa se je povečalo število obračunskih enot nad kritjem vseh obveznosti, kar nam potrjuje indeksni porast 222 gle-

de na preteklo leto. Vsekakor je k takemu dvigu v dokajšnji meri vplivala nižja osnova maksimalne vrednosti obračunske točke za osebne dohodke, ki se v tem letu ni dvignila tako kot minimalna vrednost.

Pri rezultatih neuspešnega poslovanja so še vedno najbolj kritične zunanje poslovalnice, kjer pada produktivnost dela zaradi slabšanja tržnih pogojev. Vendar bi se na tem ne smeli uspraviti. Morali bi temeljito odpraviti negativne subjektivne vzroke poslovanja teh poslovalnic, predvsem pri tistih, ki mirno prenašajo iz leta v leto svoj neuspeh in kritje svojega dela na račun dela uspešnih obračunskih enot. Vemo, da se pri nekaterih poslovalnicah pojavljajo objektivne težave pri poslo-

vanju in zaradi tega iz leta v leto zaključujejo svoje poslovanje z izgubo ali z manjšim kritjem obveznosti. Na to že ob sprejemanju planov računamo. Vsekakor pa ni prav, da pri vseh teh neuspešnih poslovalnicah izključujemo osebni faktor, kot vzrok poslovnega neuspeha, kajti zaostajanje ali pa celo padanje produktivnosti dela pri delovnih kolektivih, kjer je več zaposlenih, ne kaže zanemarjati. Pri mnogih poslovalnicah nam izkušnje kažejo, kako odvisev je od kolektiva njihov letni zaključek. Manjše zunanje poslovalnice, pri katerih se že ves čas borimo z rentabilnostjo, se na žalost številčno povečujejo. Mnogokje se bodo morali v teh poslovalnicah tudi sami delavci zamisliti nad tem ter predvsem dvigniti storilnost dela. Vsekakor jim ne more biti v ponos, da prejemajo plačilo za delo na tuj račun. Predvsem pa mora biti to dolžnost v obračunskih enotah, kjer je delovni kolektiv številnejši in je od vsakega posameznega člana odvisen njihov skupni uspeh. Ne moremo biti mirni, če vidimo na listi izpadov pri obveznostih na skladih številčno velik delovni kolektiv, ki pa po drugi strani prikazuje neskladen porast stroškov in nižji koeficient obračunavanja.

Med letom smo obračunavali osebne dohodke – akontacije po doseženem prometu posamezne obračunske enote. Določen odstotek od prometa je bil postavljen z letnim planom za leto 1980. Ker so nekatere obračunske enote presegale planirane odhodke, ali pa je njihov pribitek – marža v letošnjem letu padla v primerjavi s preteklim letom, je prišlo do odstopanja pri kritju osebnih dohodkov obračunanih po prometu, in osebnih dohodkih po uspehu, dohodku po OBOL, za leto 1980. Razlika v ceni se nam iz leta v

ob jubileju ob jubileju ob jubileju ob jubileju ob jubileju

S kamero in peresom skozi novo in staro »Jelšo«

Z združitvijo občin Kozje, Šmarje pri Jelšah in Rogaška Slatina leta 1963 je nastala šmarska občina, ki meri 400 km² in sodi med manj razvita območja v Sloveniji za obdobje 1981-1985. Glavni vir dohodka je kmetijstvo, ki pa dosedaj še ni naredilo tistega koraka naprej, kot bi ga moralo. Zlasti na

Kozjanskem je veliko ostarelih kmetov, sicer pa v občini prevladujejo polkmetje. Ker industrija ni močnejše razvita, le nekaj manjših obratov in steklarna v Rogaški Slatini, je veliko ljudi zaposlenih v sosednji šentjurski in celjski občini. To je nekoliko zmanjšalo odsejjevanje, ki v večjem delu občine

nezadržno traja že sto let. Na Kozjanskem umrljivost celo presega rodno, po drugi strani pa narašča prebivalstvo v večjih krajih, vendar se mladi in zlasti izobraženci še vedno odseljujejo drugam.

Na sliki: pogled na del Šmarja pri Jelšah in okolico.

Pomanjkanje visoko kvalificiranih delavcev občutijo tudi v trgovini. V enoviti delovni organizaciji M-Jelša so imeli največjo fluktuacijo v letih 1975-1978, sedaj pa se je stvar korenito spremenila, saj imajo ponekod delavcev celo preveč. Treba pa je poudariti tole: 80 odstotkov vseh delavcev M-Jelše ima srednjo izobrazbo, med skoraj tristo zaposlenimi imajo v poslovalnicah vsa mesta ustrezno zasedena in samo dve delovni mesti na upravi zasedata delavca, ki trenutno še nimata visoke izobrazbe. Zasluga gre načrtnemu izobraževanju, zlasti ob delu. To so recimo popoldanski tečaji na komercialni in poslovodski šoli v Celju, kjer delovna organizacija plača šolnino, prevozne stroške, delavci pa dobijo tudi dopust za čas izpitov in kolokvijev. Poprečni osebni dohodek delavcev M-Jelše je bil lani 7.005,00 din in ta znesek dokazuje, da so več dajali v sklade kot za osebne dohodke. Na sliki je osebje trgovine v Lesičnem.

Tako izgleda od zunaj poslovalnica v Lesičnem v osrčju Kozjanskega. V njej je trgovina z mešanim blagom in bife, odprta je bila pred desetimi leti. Tako kot vse ostale novejšje poslovalnice M-Jelše je tudi ta na zunaj oblikovana tipsko, z značilno rdečo opeko in lesom, kar se poda okolju in daje vtis domačnosti.

Spomini!

Osemnajst let sem bil predsednik sindikalnega odbora. Bil sem povsod, kjer je bilo lepo in težko, če se je gradila nova poslovalnica ali podirala stara. Bil sem tam, kjer smo odlikovali delavce, bil tudi tam, kjer smo jih grajali in kaznovali. To zadnje se je dogajalo redkokdaj, v dvajsetih letih skoraj ni omembe vredno. Bil sem na dnevih žena in na pogrebihih naših članov. Bil sem za vse in povsod. Morda kdaj nezaželen, vendar je bilo potrebno.

Kaj vse smo v teh letih storili? In vedno smo bili ljudje. Naši sestanki in shodi so se včasih končali tudi v gostilni. Prijateljsko posedaenje za mizo. Vrgli smo karte za bunke, smejali smo se in bili skupaj. Včasih cel sindikalni odbor, včasih samo nekaj tistih, ki smo polagali temelje podjetja. Tudi to so bili sestanki, izmenjali smo besede, misli; prisrčnosti in prijateljstva polne koše. Bili smo zadovoljni. Ob slovesu smo si zatrjevali, da prihodnjič ne sme nihče manjkati, da mora biti prihodnji sestanek čimprej.

Danes, danes pa hitimo, preveč hitimo. Morali bi malo zavirati, saj ni niti časa, vprašati po zdravju, kaj šele za kaj drugega. Minili so časi, ko sta malico plačala tista, ki sta imela več bunk. Pa smo bili takrat duševno zadovoljni, delali in ustvarjali smo veliko, toliko, da nam je danes v podjetju dobro, veliko bolje kot nekoč.

Morda danes mladi niso taki kot mi iz stare garde, morda preveč cenijo televizijo, plošče, zabavo. Ne vem, mi smo se šli družbo, prijateljstva, srečanja. Ustvarjali smo, se smejali in šalili, ob delu in z delom.

Ludvik Mesarec

Tale trgovinica v Virštanju je nastala iz preurejenega hleva pred 29. leti in je ena tistih obrobni trgovin na Kozjanskem, ki so nerentabilne, saj nimajo prometa niti za pokritje svojih stroškov, vendar morajo biti po vaseh zaradi socialne oskrbe. Takih ima M-Jelša skupaj petnajst. Način nagrajevanja je sicer za vse poslovalnice enak in izgleda takole: osnova je za vse enaka, obremenitve za sklade so različne (solidarnost!), stimulativni del pa se določa po dohodku, ne po prometu. Tak način so uvedli že pred leti in ga sproti dopolnjevali, vendar je učinkovit le v primeru, če je vsaj 80% poslovnih enot rentabilnih. Ker pa je ta odstotek sedaj že nižji in ker tudi dohodek pada, se obeta delitev iz ene sklade, kar pomeni seveda vrnitev na tisti način, ki je veljal leta 1956 in kasneje.

Ista trgovina znotraj. Poslovalnica Edi Plevnik, poleg je prodajalca Angelca Humski, je povedal, da je bila trgovina po potresu leta 1974 donosna, saj so prodali veliko gradbenega materiala, potem pa ne več. Nasploh je bil čas po potresu vse do leta 1977/78 za M-Jelšo sila ugoden, saj so do takrat ljudje za obnovo poslopij dobivali ugodne kredite. Za leto 1978 so v M-Jelši načrtovali manjši promet kot leto poprej, a so vseeno dosegli rast z indeksom 110, lani pa že 130 in nekaj večjega v letošnjih prvih mesecih. Vendar je zvišanje le nominalno, saj je fizični obseg prometa na ravni prejšnjih let, pozna pa se tudi, da kupna moč pada, tudi zato, ker so ljudje zaradi popotresne obnove zelo zadolženi. Razmerje prodaje med živili in industrijskim blagom je danes 40:60.

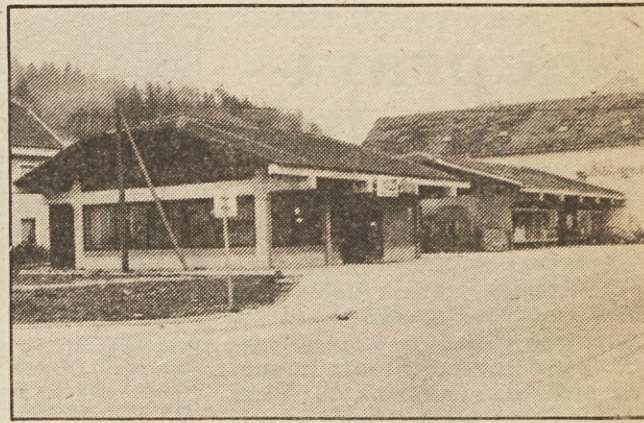
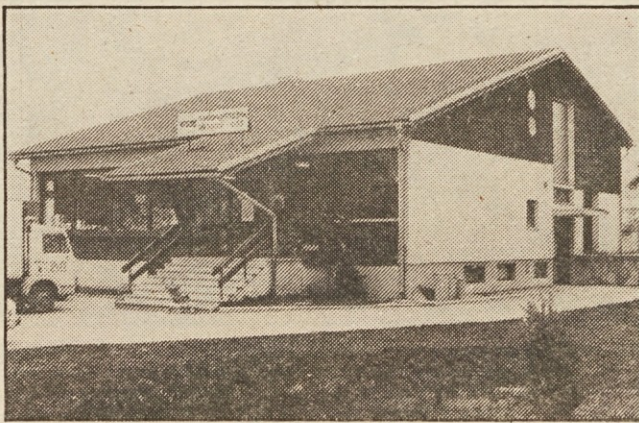
ob jubileju ob jubileju ob jubileju ob jubileju ob jubileju

Večje poslovne enote, na sliki je notranost samopostrežbe v Ratanski vasi pri Rogaški Slatini, imajo svoja manjša dostavna vozila, s katerimi že navsezgodaj zjutraj skočijo do grosistov po sadje, zelenjavo in drugo, kar mora biti zjutraj sveže na pultih. Tudi to je eden od načinov, kako povečati promet, saj so redne dobave včasih za nekatere kupce že prepoz-

ne. Z blagom na debelo se M-Jelša oskrbuje pri MIP-u iz Ptuja, vendar je ta za njihove potrebe premalo sortiran in tudi založen, zato dobivajo blago tudi od drugod, čeprav si želijo sodelovanje z MIP-om še okrepiti in povečati. M-Jelša je vključena tudi v plačilni promet pri M-Interni banki, tesno pa sodeluje tudi s komercialno službo sozda.

S kamero in peresom skozi novo in staro »Jelšo«

Samopostrežna trgovina z mesnico in bifejem v Kozjem je bila zgrajena leta 1975, torej v prvem letu preteklega srednjeročnega obdobja, v katerem so zgradili tudi Marketa v Ratanski vasi in Mestinjah ter Bife v Smarju, ne omenjajoč več manjših preureditev in obnov. Ker sodi šmarska občina med nerazvita območja, so bili kreditni pogoji ugodnejši, vendar pa danes tudi temeljno Celjsko banko pestijo težave.

Besedilo in slike: Jože Rozman

Do leta 1985 načrtujejo zgraditi tehnično trgovino v Rogaški Slatini, trgovino z mešanim blagom v spominskem parku Kumrovec-Trebeče s skupno površino 800 m² ter trgovsko gostinski center v Smarju pri Jelšah. Slednjega so že začeli graditi in prva etapa centra, ki bo nadomestila v potresu uničeno gostišče Hram, bo dokončana prihodnje leto. Tu bodo delikatesa, trgovina z obutvijo, restavracija in 25 ležišč. Z drugo etapo bodo dogradili še tekstilno trgovino, kavarno, kegljišče in 25 ležišč. Ker je gradnja šele pri temeljih, predstavljamo na sliki raje bližnji trgovini M-Jelše v Smarju, to sta Bife in tehnična trgovina Veriga.

Ista poslovalnica kot na prejšnji sliki, tokrat od zunaj. To je največja Jelšina živilska samopostrežnica z bifejem in skupno površino 800 m². Odprta je bila leta 1978 in je veljala milijardo in pol. Tretjino tega denarja, oziroma okoli 500 starih milijonov, M-Jelša od združitve z Mercatorjem naprej vsako leto nameni za združena sredstva. Lani jim je za poslovni sklad ostalo 900 starih milijonov, za obe amortizaciji pa nekaj več kot stara milijarda. Kako jim je to uspelo?

Odgovora sta samo dva: na račun osebnih dohodkov in skrbnega varčevanja pri vseh stroških. Sami pravijo, da imajo na upravi vsaj deset ljudi manj (sicer 28), kot pri enakem obsegu del drugje. Kakšen bo poslovni obračun letos, je težko reči. Marže so zamrznjene, poprečna razlika v ceni pada, poslovni sklad uporabljajo le za zaloge, saj banke za to ne dajejo več kreditov. Skupni promet so predvideli v vrednosti 72 starih milijard.

O gostišču Hram je potrebno še nekaj povedati, ne nazadnje tudi zaradi te slike, ki je bila posneta leta 1975, ko se je v njem ustavil Tito s spremstvom in si naročil

daleč naokoli slovečo hišno specialiteto, štajersko kislo domačo juho. Se preskromno je rečeno, da je slovelo gostišče po tej juhi le v okolici, saj se je nekoč oglasil v

njem celo popotnik iz New Yorka in zahteval nič drugega kot tisto juho. Tudi v novo zgrajeni restavraciji bodo postregli z njo. Foto: arhiv M-Jelše.

Kako privabiti kupca v turistično trgovino?

Jože Rozman

Vsako leto večji promet

»Tukaj je pa treba biti kar precej iznajdljiv, da prodaš vse, kar si naročil,« je pripovedovala Julijana Varovič, poslovodkinja poslovalnice Turist v Rogaški Slatini. Gotovo je njena trditev podkrepljena z izkušnjami, saj v trgovini dela že 26 let, v tej poslovalnici Turist pa od leta 1976, pač od takrat, ko so ob novem hotelu Donat odprli specializirano prodajalno za spominke, darila, zlatnino in kristal ter kozmetiko.

»Kar najbolje pazim, da imamo pri nas to, česar druge nimajo,« je nadaljevala, »saj smo prodajalna, ki nima nikjer zagotovila, da bo to, kar je v njej, tudi prodala, tako kot trgovine z živili. Stvari, ki jih prodajamo tukaj, ljudje nujno ne potrebujejo, pa vendar imamo vsako leto za polovico večji promet kot prejšnje leto, v letošnjih prvih me-

secih pa smo prodali celo za 70% več kot lani. Kako to, se sprašujete? En recept sem vam že povedala, drugi je ta, da predmete v izloži stalno menjavamo. Poglejte, če je gost tu dva tedna, vendar ne more dan na dan gledati istih stvari. In tretji recept? To je odnos do kupca. Nikoli mu ničesar ne vsiljujemo, saj bi sicer dobil občutek,

da mu hočemo nekaj prodati za vsako ceno, to pa je po njegovem mnenju slabo blago, ki se ne prodaja. Kupec mora biti vedno gotov, da je kupil dobro in to ob naši nevsiljivi pomoči tudi sam izbral.

In še nekaj! Treba je poznati tudi psihologijo kupca. Če pride v trgovino skupina, se rado zgodi, da bodo vsi kupili podobno ali celo enako darilo, spominek. Vendar to ne pomeni, da bomo ta izdelek lahko prodali tudi prihodnjič, morda nekaj mesecev ne bo nihče vprašal zanj. Za to pa je treba imeti posluh, kajti kaj nam bo blago, ki leži neprodano. In kupca nikoli ne odganjamo iz trgovine po sedmi uri zvečer, saj ne sme dobiti občutka, da nas nadleguje. Celo več, če se gostje najavijo, odpremo trgovino tudi izven delovnega časa. Načinov, kako privabiti kupca v tako trgovino, kot je naša, je še več. Sami aranžiramo darila, ne prodajamo kiča, stalno iščemo nove izdelke in nove izdelovalce, opremljamo izložbe glede na sezono in praznike,« je nadaljevala Julijana Varovič, sem ter tja stekla po trgovini, pokazala in popravila to in ono in povedala še par skritih prijemov, kako malo trše in nerodne može omehčati za nakup osmomačevskega darila.

Na koncu je tudi dejala, da jo to

Notranost trgovine Turist v Rogaški Slatini.

delo silno veseli, ker lahko vedno išče kaj novega, ker je tu lahko ustvarjalna, pa čeprav dela takorekoč ves dan; če je v službi dopoldne, popoldne nabavlja in obratno. Pritožila se je nad nizkimi pla-

čami sebe in dveh prodajalk, a na koncu dodala, da iz te trgovine ne bi mogla nikdar, saj ji kupci nimalokrat rečejo, da »pri vas pa dobimo tisto, česar drugje ni,« kar ji je v nemajhno zadovoljstvo.

Priloga časopisa Mercator – glasila delavcev in združenih kmetov v aprilu 1981 – Uredniški odbor: Silva Gajšek, Vera Turnšek in Ludvik Mesarec – Odgovorni urednik: Filip Škerjanec – Vsebinska zasnova: Jože Rozman – Tisk ČGP Delo – Naklada: 11500 izvodov.

ob jubileju

Več dela za manj plačila

Ivan Križan – predsednik delavskega sveta

Neupravičena kritika

Delavski svet enovite delovne organizacije Mercator-Jelša šteje 15 članov. Iz vsakega zbora delavcev so voljeni po trije delegati. Seje delavskega sveta imamo po potrebi, vendar skoraj vsak mesec eno. Lani smo imeli na primer 10 sej.

Največ obravnavamo organizacijska vprašanja, stabilizacijo, pogoje dela in druge nujne probleme, ki nastajajo zaradi kritike potrošnikov ob pomanjkanju raznega blaga. Tu seveda pade vsa krivda na nas, trgovske delavce, češ da sami dvigujemo cene, čeravno vsi vemo, da to ni tako.

Ko smo pred kratkim na eni izmed sej obravnavali plan za leto 1981, smo z nezaupanjem ugotavljali, da ga bomo težko dosegli, če bo še nadalje primanjkovalo blaga, kot se je to dogajalo v preteklem letu.

O problemih delovne organizacije ne bom obširneje govoril, ker so več ali manj povsod enaki, omenil bi morda le to, da so naši osebni dohodki glede na republiško povprečje še vedno neke na repu. K temu pripomorejo seveda tudi visoke dajatve in obveznosti do družbe. Navedel bi rad še en primer, ki kaže, da trgovski delavci nismo enakovredni drugim. Medtem ko moramo mi delati tudi ob sobotah, drugi zaključijo delovni teden že v petek ob 14. uri.

Ivan Križan na svojem delovnem mestu v trgovini v Rogatecu.

ob jubileju

Prvi delavski svet in upravni odbor ob združitvi Jelše, Izbire in Donata leta 1963 so sestavljali: Filip Škerjanc, Miha Kolar (predsednik upravnega odbora), Miloš Klanjšek, Stefan Lojen (predsednik delavskega sveta), Ludvik Mesarec, Srečko Korošec (sedijo od leve proti desni); Vlado Ogrizek, Jožica Fendrej, Hedvika Grčar, Angela Vičar, Olga Škerjanc, Peter Čoh, Marija Železnik in Franc Renir (stojijo v prvi vrsti od leve proti desni); Avgustin Roman, Franc Koler, Jože Koprivec, Franc Zbilj in Stanko Svetelešek (od leve proti desni). Foto: Ciglenečki, Šmarje pri Jelšah.

Iz dela osnovne organizacije zveze komunistov M-Jelše

Jože Drofenik – sekretar osnovne organizacije ZK

Dobri, a premalo smeli razvojni načrti

Osnovna organizacija zveze komunistov Mercator-Jelša je maloštevilna, saj šteje komaj 15 članov, kar je glede na število zaposlenih v delovni organizaciji (293 delavcev) vsekakor premalo. Drugače rečeno, članov zveze komunistov je komaj okoli 5 odstotkov vseh zaposlenih.

Menim, da za takšno stanje ne moremo pripisati krivdo le neuspešnemu delovanju osnovne organizacije ali njenih članov, temveč je temu v prvi vrsti vzrok velika razdrobljenost oziroma oddaljenost med posameznimi poslovalnicami. Kljub temu pa smo v zadnjem času napredovali, kajti ob ustanovitvi osnovne organizacije pred leti nas je bilo vsega 7 članov. Da bi povečali članstvo, smo na zadnjem sestanku ZK sklenili, da moramo poživiti delovanje mladinske organizacije in potem preko nje pridobiti nove člane zveze komunistov.

Naloga naših članov je, da tvorno delujejo v samoupravnih organih, drugih organizacijah in delegacijah. Sestanke imamo po potrebi, na njih se dogovorimo o nalogah, ki stoje pred nami.

Že nekaj let nazaj ugotavljamo, da je razvoj podjetja prepočasen

ob jubileju

ob jubileju

ob jubileju

Nerešenih vprašanj ne zmanjka

Vera Turnšek – predsednica izvršnega odbora OOS

Nikoli nesklepčni

25-letnica naše delovne organizacije je tudi 25-letnica obstoja in dela naše osnovne organizacije sindikata. Ko v teh dneh dajemo nekakšen dolgoročni obračun sindikalnega dela, ne moremo kaj, da ne bi poudarili velikih uspehov na vseh področjih delovanja delovne organizacije. Naši delavci – člani osnovne organizacije sindikata – so vsa leta zavestno delovali, da bi izboljšali gospodarske rezultate.

Večkrat nam ni bilo lahko. Delujemo na nerazvitem področju, vsak napor, da bi posodobili našo trgovsko-gostinsko mrežo, se je nujno poznal pri osebnih dohodkih naših delavcev na eni strani,

še posebej pa se nam to »otepa« pri vlaganjih v družbeni standard. Po 25. letih nimamo svojega kotička, kjer bi preživeli naši člani del svojega dopusta, tudi v stanovanjsko izgradnjo smo lahko zelo malo vložili. Vendar pa se stanje na tem področju počasi izboljšuje. V zadnjih letih smo uspeli pridobiti 6 novih stanovanj. Menim, da moramo odslej največ storiti za pridobitev nekaj počitniških kapacitet, kar je bil tudi dve leti nazaj naš konkreten dogovor in cilj. Kot član smo namreč pristopili k medobčinskemu počitniškemu projektu »Bohor«, ki že ima načrte in pripravlja izgradnjo počitniških objektov na Jadranu.

Če izvzamemo težave zaradi velike razdrobljenosti delovnih mest in torej velike medsebojne oddaljenosti naših delavcev, ki znaša tudi več kot 50 km, pri svojem družbeno-političnem delu nimamo posebnih težav. Povezani smo v 5 območnih sindikalnih skupin: Šmarje, Rogaška Slatina, Rogatec, Kozjansko in gostinci. Izvršni odbor šteje 11 članov, delegati so iz vseh sindikalnih skupin, kot pooverjeniki članstva teh skupin. Sestajamo se občasno, najmanj pa vsake dva meseca. Udeležba na sejah je zelo dobra, največkrat stoddostna, in ni se nam še zgodilo, da bi bili nesklepčni. Seveda nam problemov na dnevnih redih nikoli ne zmanjka: gospodarjenje, stabilizacijska prizadevanja, kadrovska problematika, ljudski odpor in družbena samozaščita, delitev dohodka in osebni dohodki, družbeni standard, sodelovanje v občinskem svetom ZSS in koordinacijskim odborom, interni akti, priznanja, želje, da bi dobili svoj sindikalni prapor in še in še.

Mercator

Jelša 25 let

ja za prihodnjih pet let je sicer korak naprej, vendar bomo morali plan še dopolnjevati in iskati dodatne vire za investicije.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti oziroma prezreti, da so se delavci Jelše vsa leta nazaj zavestno odrekli večjim osebnim dohodkom v korist poslovnega sklada, namenjenega za razširjeno reprodukcijo. Zato so tudi naši osebni dohodki neke na repu poprečja na vseh ravneh.

Zadnje leto je bilo naše tržišče zelo neurejeno. Primanjkovalo je vrsto blaga, zato smo morali omejiti prodajo ob nakupovalnih mrzlicah in to predvsem pri prehrambenih izdelkih. Nič boljše ni sedaj pri industrijskem in tehničnem blagu, saj bi lahko naštel več sto izdelkov, ki jih ni moč dobiti oziroma nuditi potrošniku. Zanimiva pa je ugotovitev iz zadnjih nekaj mesecev: čeprav kupna moč prebivalstva pada, kljub temu ponudba ne narašča, kar bi bilo samo po sebi razumljivo.

Glede stabilizacijskih prizadevanj lahko rečem, da je bil naš plan dobro pripravljen, vseskozi smo ga pri delu upoštevali in ugotavljali rezultate, seveda le tam, kjer smo kot delavci delovne organizacije lahko vplivali nanj.

Jože Drofenik: »Povečati število članov zveze komunistov.«

Vera Turnšek: »Razvoj na račun osebnih dohodkov in družbenega standarda.«

Ludvik Mesarec

Drevo, ki hitro raste, katerega krošnja je mogočna...

Petindvajset let. Ni tako zelo dolgo obdobje, a če bi ga razčlenil, tvori več kot devet tisoč dni. In če bi te dni opisal v knjigi, za vsak dan en list, bi bila knjiga bogata in vznemirljivo branje. Ko sedaj obračam liste te knjige, najdem na prvih straneh: manjša trgovska organizacija z nekaj deset zaposlenimi, brez posebnih priprav za delo. Vendar dobra volja in želja za napredkom, biti v službi potrošnika, nuditi njemu in okolici tisto, kar želi in potrebuje.

Listam najprej. Težnje kolektiva, da se veča, da raste in se razvija. Že v začetku 60-tih let se združuje z manjšimi trgovskimi podjetji. Združevanje je prinašalo moč. Združila so se delovna sredstva, in kar je najvažnejše, združili so se delavci. Nastajal je kolektiv, delovna skupnost. Toda kako? Takorekoč z lastnimi rokami, z odtegovanjem, z odpovedovanjem. Takšen je bil začetek.

Vrstili so se sestanki in dogovarjanja za nadaljnje združitve. Vse z uspehom. Sadili smo sadike, močne sadike samoupravljanja, ustvarjali medsebojno človeško vzdušje. Ničesar odločali, temveč se dogovarjali kot prijatelji in sodelavci. Si medsebojno pomagali in svetovali. Takšni so bili sestanki sindikata, želja, da nam delo

pomeni naše dobro. Kajti dobra in močna delovna organizacija je porok, da bo njen sleherni član boljše živel.

Taka je prva tretjina te knjige. Močna rast, združevanje se je obneslo. Obiramo prve sadove. Želimo več. Naše delo in naša moč je bila vzor drugim. Pridružujejo se nam in postajamo velika družina. Imamo močan sindikat in dobre in delavne sindikalne skupine v Kozjem, Rogaški Slatini, Rogatecu in Šmarju pri Jelšah. Nesoglasij, neenotnosti nismo poznali. Samoupravljanje, tovarištvo in medsebojna pomoč, to je bilo naše geslo pri delu. Suhoparnega sestankovanja nismo poznali. Vedno je bil prisoten duh, dogovarjanje za napredek. Ugotavljamo, da nam je potrebno ime podjetja, ki nas bo predstavljalo, poneslo naš ugled čez meje občine, da bo ime lepo, slovensko zvoneče; Jelša bo. Ime drevesa, ki ima črnozelene liste. Barva, ki je znak klenosti in razvoja. Drevo, ki hitro raste, katerega krošnja je mogočna.

Združeni in enotni začenjamo z gradnjo prvih samopostrežnic v Rogatecu, Šmarju, Rogaški Slatini. Obnavljamo stare lokale po vaseh in zaselkih. V šolah vzgajamo nove kadre. Čvrstimo samoupravo, gojimo enotnost, razvijamo tova-

rištvo. Skrbimo, da zadovoljimo potrošnika, da so naše trgovine založene, da je izbor blaga pester. Ne želja za profitom, želja za razvojem nas je gnala, da čimveč pridobimo in vrnemo krajem, kjer delujemo. Listajoč po knjigi naprej, ugotavljam, da se nenehno srečujemo z delovanjem sindikata. Bil je prisoten pri vsakem dogodku. Največ in kolikor je bilo mogoče pa pri skrbi za delavce in delovno okolje. Res je, da se z velikimi osebnimi dohodki nismo mogli nikoli pohvaliti in da smo varčevali na vseh koncih in krajih. Vsi, ki

smo z Jelšo živeli in ki želimo z njo ostati, smo prestali marsikatero težavo, ki pa se nam zdi sedaj lažja, ko vidimo tudi uspehe. Bili so časi, ko smo skrbeli za ozimnico. Tudi to je bilo potrebno, in skrb za prehrano in počitnice. Nikdar nismo na veliko trošili sredstev. Nikoli nismo bili v položaju, iz katerega bi bil edini izhod izguba. Medsebojno smo si vedno razdeljevali le uspehe svojega dela, zavedajoč se, da je potrebno v prvi vrsti skrbeti za dobro gospodarjenje in za razvoj delovne skupnosti. V vsem tem času se nam ni pripetilo, da ne bi prigospodarili skromnih sredstev za dopustniške regrese. Zagotavljali smo prehrano za delavce. Pomagali smo tistim, ki so so znašli v stiskah, ki so bili bolni ali so imeli bolezen v družinah. S skromnimi darili vsako leto obdarujemo otroke naših delavcev ob novem letu. Rešujemo stanovanjske težave. Naši upokojeneci so še vedno z nami. Vsakič ob koncu leta se z njimi dobimo, pokramljamo, povemo si, kaj delamo. Bili smo in ostajamo povezani kot družina, ki dela, ustvarja in od tega živi.

Gosto so pisani listi naše knjige, bogate so naše izkušnje. Pri koncu beremo o združitvi z Mercatorjem. Združitev je bila želja delovnih

kolektivov. Nismo se združevali zaradi podarjenih koristi, temveč z željo, da bo naša strnitev močnejša, da bomo močnejši, da se bomo hitreje razvijali.

Morda do danes nismo znali niti mogli izkoristiti vseh možnosti, pa vendar lahko z gotovostjo trdimo, da smo storili veliko. Osvojila nas je velika šola samoupravljanja, ki jo še dograjujemo. Tistim, ki mislijo, da smo premalo storili, lahko s ponosom povemo, da je vse, kar imamo, delo naših rok, da nam je družba samo omogočila delati in pridobivati in da smo naše delo z družbo delili pošteno. Da nismo najemali veliko kreditov, da se nismo zadolževali tako, da ne bi mogli tega tudi odplačati. Veliko je vreden lasten kapital, še več pa naš ustvarjalec, naš delavec, ki je vse to ustvaril. In takšne delavce imamo, imamo zavedene ljudi, ki vedo, da je njihovo samo tisto, kar ustvarijo. Skromni so do sebe, zavedajoč se svojih delovnih dolžnosti.

Kakor nekoč, kot berem na prvih straneh naše knjige, naj bodo tudi sedaj naša srečanja prijateljska in prijetna. Nazdravimo si s kupico čistega vina, sodelavci in prijatelji, ki nam ni vseeno, kako se blešči s trudom vgrajeni mozaik v znaku Jelše.

Rast števila zaposlenih

Ferdo Lovrec – MIP Ptuj, DSSS

Nihanja ob širitvah dejavnosti

V delovni organizaciji Mercator-Izbira Panonija mineva v letu 1981 deset let od združitve trgovinske delovne organizacije Panonija Ptuj v DO Mercator Ljubljana in dve leti od združitve Mercator-Panonije in trgovinske delovne organizacije Izbira Ptuj. Tako je s 1. januarjem 1979 začela poslovati današnja MIP, združena v SOZD Mercator. Čeprav sta do konca leta 1978 delovni organizaciji Mercator-Panonija in Izbira razvijali samostojno poslovno politiko in gospodarski razvoj, sta v tej smeri prav gotovo dosegli pomembne uspehe, razvili dobro notranjo organizacijo dela in izvedli ustrezno samoupravno organiziranost.

Na podlagi preudarnih načrtov razvoja in njihovega uresničevanja smo v preteklem obdobju gradili nove objekte in modernizirali obstoječe. Nenehno je bilo prisotno tudi reševanje vprašanj povečanja transportnih zmogljivosti, tehnične opremljenosti v skladiščih in hitre postrežbe – dostave blaga kupcem na veliko. V okviru maloprodajne mreže je bila pozornost usmerjena v boljšo založenost in večjo izbiro blaga, urejenost prodajnih prostorov, kakovostno postrežbo kupcev in sodelovanje s krajevnimi dejavniki pri zagotavljanju nemotene oskrbe občanov.

Za razliko od doslej že večkrat objavljenih podatkov o tem, kaj je bilo v minulih desetih letih zgrajenega, prikazujemo tokrat tabelo, ki priča, kako je v tem času, v skladu s povečanjem delovnih zmogljivosti in po izvedenih združitvah do nastanka MIP, naraščalo število zaposlenih.

Pregled kaže, da je bilo za povečanje zaposlenih v Mercator-Pa-

noniji značilno že leto 1972, še posebej pa leto 1973, ko je bila zgrajena nova blagovnica, ustanovljen obrat za proizvodnjo zaščitnih sredstev pri delu – Zaščita v Kidričevem – in priključena krojaško šiviljska delavnica Ptuj. Povečan porast zaposlenih v letu 1974 in nadaljnjih letih pa izhaja in temelji na izgradnji novega centralnega skladišča in uspešno opravljenih združitvah trgovinskih delovnih organizacij Potrošnik Lenart, Univerzal Lendava, Sloga Radgona in Zarja Ormož v SOZD Mercator. Te združitve je Mercator Panonija zavzeto vzpodbujala in pri njih sodelovala.

Tudi pri Izbiri je v letih 1972 in 73 število zaposlenih vidno naraščalo, do česar je prišlo zaradi razširitve poslovanja in poznejše priključitve krojaške delavnice Moda Ptuj. Še večja rast zaposlenih pri tej delovni organizaciji pa je zabeležena v letu 1976, ko je začelo poslovati novo grosistično skladišče v Slovenji vasi.

Razčlenimo še rast števila zaposlenih v skupnih službah, tako za

posamezno DO kakor tudi skupno število v razmerju do vseh zaposlenih, kar prikazuje druga polovica pregleda.

Za Mercator-Panonijo se je število zaposlenih v skupnih službah povečalo takoj po združitvi in naraščalo do leta 1975, potem pa postopoma upadalo, kar je bilo odvisno od utrjevanja poslovanje in samoupravne organiziranosti v DO. Za Izbiro je bila vse do leta 1976 značilna umirjenejša številčna rast zaposlenih v skupnih službah; občutno povečanje, ki je nastalo leta 1976, je bilo posledica povečanja obsega veleprodajne dejavnosti.

Za nadaljnjo primerjavo še naslednja ugotovitev: po splošnih podatkih se stanje zaposlenih delavcev v skupnih službah v gospodarstvu giblje v razmerju od 8 do 12% (neuradno) na skupno število zaposlenih, kar je seveda predvsem odvisno od notranje organizacije in delitve dela, specializacije dela na ravni delovnih organizacij in tozdov ter izobrazbene oziroma strokovne strukture kadrov in podobno. Vse to je v minulih letih imelo svoj vpliv tudi na stanje zaposlenosti delavcev v skupnih službah Mercator-Panonije; iz indeksnih kazalcev po letu 1971 je v razmerju do skupnega števila zaposlenih zaznavno postopno upadanje. Pri Izbiri so ti indeksni kazalci v povprečju 13 odstotni, kar je nedvomno posledica intenzivnega dela za razširitev dejavnosti in uveljavljanja na tržišču v širšem prostoru (Maribor, Varaždin, Osijek), kakor tudi široko razvejane dejavnosti in kooperacijskega poslovanja.

Za pretekli dve leti dela oziroma poslovanja Mercator-Izbire-Panonije pa ocenjujemo za določen napredek in delni prispevek k stabilizacijskim naporom podatek, da se število zaposlenih v delovni skupnosti skupnih služb v primerjavi s skupnim številom zaposlenih že postopoma znižuje in da bo z nadaljnjo delitvijo in izboljšanjem organizacije dela v delovni skupnosti v bodoče prišlo do še nadaljnjega znižanja v predvidenem razmerju okrog 9%.

Leto na dan 1. 1.	Vsi zaposleni						Zaposleni v skupnih službah – DSSS						
	V DO Mer. Panonija	Ind. 90	V DO Izbira	Ind. %	Skupaj	Ind. %	Mercator Panonija	Ind. 8:2	Izbira	Ind 10:4	Skupaj	Ind. 12:6	
1971	402	100	232	100	634	100,0	51	13,0	35	15,0	86	13,5	
1972	483	120	256	110	739	116,5	60	12,4	36	14,0	96	13,0	
1973	688	171	281	121	969	152,8	75	10,9	36	12,8	111	11,5	
1974	726	180	288	124	1014	159,9	78	10,7	38	13,2	116	11,4	
1975	759	188	284	122	1043	164,5	80	10,5	32	11,2	112	10,7	
1976	799	193	334	144	1133	178,7	78	9,8	44	13,2	122	10,8	
1977	813	202	353	152	1166	183,9	77	9,5	52	14,7	129	11,0	
1978	842	209	362	156	1204	189,9	76	9,0	49	13,5	125	10,4	
1979	Mercator Izbira Panonija Ptuj						1261	198,9	Mercator Izbira Panonija Ptuj			146	11,5
1980							1282	202,2				146	11,4
1981							1300	205				133	10,2

»Hrana« v Veliki Polani

Stanko Graj – M–Univerzal Lendava

Pretesna klasična prodajalna

Predstavljam vam eno izmed naših še preostalih klasičnih poslovnih enot, prodajalno Hrana v Veliki Polani. Čeprav je sam kraj odmaknjen od glavnih prometnih zvez, je krajevna skupnost precej velika in potreba po modernejši trgovini vse večja. Sicer imamo v dolgoročnih načrtih novo poslovno enoto, vendar je težnja krajanov, da bi sodobno trgovino s široko ponudbo vseh vrst blaga dobili čim prej. Upajmo, da jim bomo to željo lahko v čim krajšem obdobju uresničili.

Jože Gjerek je poslovodja v poslovnih enoti Hrana v Veliki Polani.

Ali ste zadovoljni s pogoji dela v tej prodajalni?

»Delo v tesnem prodajnem prostoru, ki meri 10 × 4 metre, je težko: ni prostora za večjo izbiro blaga, zgrada je dotrajana, oteženo je čiščenje in vzdrževanje prostorov, primanjkuje pa tudi skladiščnih prostorov.«

Ali je potreba po samopostrežni trgovini?

»Potreba je, saj se mladi ljudje izogibajo klasičnih trgovin, seve-

da pa je tudi težje prodati blago v klasični trgovini kot v samopostrežbi.«

Ali ste zadovoljni z založenostjo z blagom?

»Z založenostjo in raznovrstnostjo blaga nisem zadovoljen, vendar mi premajhni prostori ne dovoljujejo večje izbire.«

Je bilo čutiti pomanjkanje kritičnih artiklov (kave, praška)?

»Pomanjkanja kritičnih artiklov skorajda ni bilo čutiti, ker so potrebe po kavi in prašku na vasi manjše, sicer pa je bila prodajalna

s tem artiklom tudi kar dobro založena.«

Kaj pa potrebe krajanov?

»Krajani vse bolj povprašujejo po svežem sadju (za kar nimamo potrebnih hladilnih naprav), želijo pa si tudi večjo izbiro galanterijskega, prehrambenega in tekstilnega blaga.«

Kako imate urejen dopust?

»Za letni dopust smo se dogovorili že v začetku leta, tako da večjega izpada delovne sile ne bo. Glede samega letovanja pa bi si morali vsi delavci prizadevati, da bi dobili čim več lastnih počitniških zmogljivosti.«

V prodajalnah Mercator-Univerzala so napisi nad policami z blagom v obeh jezikih – slovensčini in madžarščini. Foto Šimonka, Lendava

mercator izbira panonija ptuj

Alenka Kolarič – MIP Ptuj, TOZD Veleprodaja

Številni športni uspehi

Vzdušje ni bilo takšno kot na stadionu Poljud v Splitu. Brez reklamnih napisov, drago plačanih igralcev, vstopnine, dilem o prenosu preko televizije in še vsega drugega, kar sodi zraven, kadar se igra za barve Jugoslavije.

Bilo je sončno pomladansko popoldne in na igrišču poslovne enote Prehrana se je zbrala pisana gruča ljudi. To so bili mladi navdušeni igralci štirih ekip, ki svojo ljubezen do nogometa gojijo skoraj vsako popoldne. Njihov dose-danji trud in požrtvovalnost sta doslej že bila kronana z vidnimi priznanji, diplomami ter osvojitvi-jo prvega mesta na lanski Mercatorjiadi v Krškem. Udeležujejo se raznih športnih tekmovanj, že več let pa tudi sodelujejo na turnirju za Trafelov memorial v Vidmu in Turnškov memorial v Apačah.

Glede na to, da se pričnejo s 15. aprilom sindikalna tekmovanja na občinski ravni, da jih čaka sodelo-vanje na letni Mercatorjadi ter da bodo gostitelji delavcev iz Arandželovca, so 3. aprila organizirali tekmovanje v malem nogometu med ekipami poslovnih enot. Za najboljšo mesto so se borile ekipe A in B poslovne enote Prehrana, ekipa iz poslovne enote Slovenja vas ter ekipa tozda Maloprodaja. Največ športne sreče je imela ekipa A iz Prehrane in osvojila prvo mesto ter prejela pokal v trajno last. Za to ekipo so igrali: Rudi Šmigoc, Martin Korenjak, Vlado Kralj, Franc Čeh, Maks Kranjc, Marjan Mihelič ter vodja ekipe, Dušan Hvalec. Drugo mesto je osvojila ekipa iz Slovenje vasi, tretje je pripadlo ekipi tozda malo-prodaje in četrto ekipi B iz Prehrane. Ostalim ekipam je bilo za sode-lovanje in doseglo uspehov podel-jeno priznanje v obliki diplome.

Tekmovanje je potekalo v šport-nem in prijateljskem duhu. Gle-dalci so z ploskanjem bodrili svoje delovne tovariše, ki jim žoga ozi-roma igranje nogometa pomeni delček njihovega življenja. Vsa srečanja je vodil Martin Turk, ki pa ni nobenemu igralcu pokazal rumenega ali rdečega kartona.

V okviru programa dela odbora za šport in rekreacijo so se keglja-

či delovne organizacije MIP Ptuj udeležili tekmovanja v počastitev dneva železničarjev. Na tekmo-vanju, ki je bilo 9. aprila v prostorih kegljišča TD Drava Ptuj, so se pomerile ekipe Opekar, Vinko Reš, Železničar in ekipa MIP Ptuj. Od posameznih igralcev je največ uspeha požel Anton Krampelj iz delovne organizacije MIP, prav ta-ko pa je prvo mesto pripadlo ekipi delovne organizacije MIP. Za do-sežen uspeh sta jim bila podeljena pokal in diploma.

Tisoči spomi-nov

Minilo je leto odkar se korak je ustavil, odkar onemela so usta, odkar dih je zastal.

V hišici beli, na Dedinju 5, med cvetjem, zelenjem in ptičjim žgolenjem dom tvojih je sanj – naših spoznanj.

Kdo upa kršiti tvoj in naš mir – pravičnost naj zmaga brez vsakih ovir.

Obljubo ti dali smo tisoč-krat, TITO, obljubo držali, se borili od-krito. Naj spremlja beseda nas tvo-ja povsod, bo bratstvo, enotnost ljubez-ni povsod.

Kristina Antolič

Sodelovanje ob meji

Stanko Graj – M–Univerzal Lendava

S kupci v obeh jezikih

Delovna organizacija Merca-tor-Univerzal Lendava ima svoje prodajalne v severovzhodni Slo-veniji, ob madžarski meji. Živi-mo in delamo na dvojezičnem ob-močju in v prodajalnah enako-pravno uporabljamo oba jezika,

slovenski in madžarski. Dvoje-zičnost nam ne dela večjih pre-glavic, saj na našem območju tu-di v pogovoru uporabljamo oba jezika.

Precejšen promet nam napravi-jo tudi naši sosedje, kupci iz mad-

Mercator- Univerzal

žarske, ki obiskujejo naše kraje preko bližnjega mejnega prehoda v Dolgi vasi.

Gojimo zelo dobre odnose s tr-govinsko organizacijo v Zalaeger-segu na Madžarskem, s katero smo pred leti izmenjali modne re-vije. Mercator-Univerzal je bil tudi pokrovitelj mladinske delovne ak-cije na Madžarskem.

Naše sodelovanje bomo še nada-ljevali, tudi preko maloobmejne izmenjave trgovinskega blaga.

● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje ● Malokdaj zaidemo mednje

Malokdaj zaidemo mednje

Mile Bitenc

Sadje-zelenjava na Titovi 6

Ljubljana je veliko mesto. Mesto s sto in sto trgovinami. Z velikimi blagovnicami, pa tudi s čisto majčkenimi prodajalnami. Ena takšnih je tista na Titovi 6 – nasproti Name – nad katero sveti zelen napis »Sadje-zelenjava«.

Kaj vem, kolikokrat gre človek mimo, po Titovi, mimo ljubljanske pošte, ob kateri se stiska ta majčkena prodajalna, ki je pravzaprav zrinjena v klet. Kar pozabiš nanjo, pa vendar če se ustaviš pred izložbo, ki je – roko na srce – vedno vabljivo urejena, te potegne tudi v trgovino. Tu dobiš prijeten občutek: tako je, kot v lepo urejenem domu – vse pospravljeno, vse na svojem mestu.

»Zakaj pa stikate ravno pri nas?« me je tisto soboto dopoldne vprašala poslovodka Marija.

»Ker je vaša trgovinica nekaj posebnega,« sem izdaval in že me je dopolnil glas nakupovalke.

»Res je nekaj posebnega. Veste, stalno kupujem tu in z leti sem dobila res dober vtis. Imajo lepo izbiro blaga, pa tudi na kakovost gledajo. Gnilega sadja ali zelenjave ti ne podtaknejo v vrečko. Le malokje je tako, se vam ne zdi? In prijazne so prodajalke, pa tudi včasih kaj prihranijo za nas, stare stranke.«

Kako lepo se to sliši! V ponedeljek, ko sem bil spet tam, sem se o vsem tem lahko sam prepričal.

Dobil sem občutek, da so prodajne police dobro založene. Limon in pomaranč je bilo dovolj, tudi nekaj banan so imeli, čakali pa so na novo pošiljko, ki bo menda lepša. Jabolka sô imeli ta dan na izbiro (po vrstah mislim), bohotile so se lepe, debele hruške, vabile so suhe smokve in datlji, lepe rozine pa so na žalost precej zasoljene cene.

Tudi zelenjave je veliko: od peteršilja, korenja, do česna, krompirja in seveda spomladanske endivje, ki ji je tudi cena že krepko zdrsrnila navzdol (končno!).

Pomaranč, ki jih je pred časom primanjkovalo, so imeli (in sigurno jih še imajo) tudi dovolj in to Jaffa tiste z debelo lupino. Včasih nergamo nad njimi, češ, da imajo debelo lupino. Pa je tudi v tem nekaj dobrega: takšne pomaranče ostanejo delj časa sočne in sladke. To mi je mimogrede dobrohotno povedala prijazna poslovodkinja.

Fani Rigel, ki skupaj s prodajalkami Marijo in dvema Angelcama stoji za prodajnim pultom, skuša vsakemu ustreči. Ne le dopoldne, ko je »vsem« delovni čas, temveč tudi popoldne. Ko pa je toliko dela!

Kupci prihajajo iz vseh delov Ljubljane. Pred trgovino je avtobusna postaja in marsikdo iz Šiške, Bežigrada ali Most mimogrede nakupi prav tu.

Pa le nimajo samih »velikih« kupcev. Tudi takšni so, ki pridejo le po eno jabolko, po eno pomarančo, en sam korenček za juho...

Sicer pa trgovina Sadje-zelenjava na Titovi 6 ponuja še marsikaj: salame, razne pijače, pa sladkarije, moko, sladkor, sol, konzerve...

Prej sem zapisal, da imajo takšen promet, da se z njim lahko pohvalijo. Najbolj se blagajna polni od novembra do marca. Potem je promet malo manjši, saj starih pridelkov ni več, novih pa še ni. Začne se maja s prvimi češnjami in potem je svežega sadja in zelenjave iz dneva v dan vedno več. Morda poznate to prodajalno in potem ste prepričani, da je res tako kot sem zapisal. Če ne stopite vanjo. Pet stopnic s pločnika na Titovi 6 vas pripelje v kletno trgovinico, ki bi ji lahko rekli »mizica pogrnjena se«. Že polnih 18 let skrbi za vse, kar je potrebno, Fani Rigel, ki pa za pult trgovin s sadjem in zelenjavo dela že polnih 33 let. Z veseljem in ljubeznijo. Pa pogrešala bo vse to, ko bo čez nekaj let odšla v pokoj.

Prodajalna M-Sadja zelenjave pri pošti: tisti, ki večkrat zaidejo vanjo, dobro vedo zakaj. Obe fotografiji Mile Bitenc

Morda malce utesnjena, a kljub temu urejena in založena – prodajalna M-Sadja zelenjave na Titovi 6.

V krajevni skupnosti Podutik

Mile Bitenc

Nova prodajalna Grmade

Kaj kmalu bi lahko prišlo do tega, da bi krajski krajevne skupnosti Podutik ostali brez trgovine. To bi za ta del Ljubljane bila vsekakor velika izguba, saj bi bilo krajanom treba v nakup v oddaljenejšo trgovino. Zakaj? Trgovina, ki jo je sicer tozda Grmada imel vrsto let, je bila v zasebni stavbi. Lastnik je prostore pač odpovedal in tako je nastala dilema, kaj bo s trgovino v Podutiku.

Novogradnja je v tem trenutku pač nedosegljiva in seveda terja goro sredstev. Tako so v tozdu Grmada našli skupni jezik s predstavniki tamkajšnje krajevne skupnosti. Ti so odstopili svoje nekdanje prostore in tam je Grmada uredila trgovino, ki je začela poslovati v začetku aprila.

Tako v Podutiku trgovino imajo. Treba je bilo opraviti nekaj dodatnih del: obnoviti so tla, električno in vodno napeljavo, dogradili vetrolov in pomožna skladišča. Opremo so prenesli iz prejšnje prodajalne. Stroški celotne adaptacije znašajo okrog milijon dinarjev.

Nova Grmadina trgovina v Podutiku meri 25 kvadratnih metrov, za skladišče pa imajo na voljo 35 kvadratnih metrov prostora, trgovinica je na bolj mirnem me-

stu kot je bila prej, saj je tik ob zadnji avtobusni postaji proge mestnega avtobusa številka 5. Lokacija je torej celo primernejša kot prejšnja. Številni izletniki, ki hodijo na Toško čelo in na Katarino, bodo tako lahko spotoma kupili malico ali kaj osvežujočega.

Morda ob koncu še to. Do nedavnega je bila trgovina odprta le do 15. ure, krajski pa so zahtevali, naj bo odprta tudi popoldne. Tako je zdaj odprta od 7.30 do 18.30 vsak dan razen sobote, ko zaprejo ob 14. uri. Promet se je močno povečal, čeprav je prodajni (pa tudi skladiščni) prostor manjši kot prej. Le vse je bolj prikladno in smoterno urejeno. To pa pomeni za zaposlene tudi lažje in prijetnejše delo: tako za poslovodkinjo Marijo Klemenčič, ki je na Podutiku že polnih 13 let, kot tudi za pomočnico in učenco.

Grmadina trgovina v Podutiku je tik ob zadnji avtobusni postaji »petice«. Obe fotografiji Mile Bitenc

Notranjost trgovine v Podutiku (od leve proti desni poslovodkinja Marija Klemenčič ter pomočnica in učenec).

Iz tozda Preskrba Portorož

Mladina spet delovna

Mladi iz vseh poslovalnic Mercator-Nanosovega tozda Preskrba Portorož so na sestanku, ki je bil 7. aprila, ponovno ustanovili OO ZSMS, izvolili predsedstvo ter vodjo komisij in sestavili osnutek programa dela OO. Program je precej obširen in obsega tudi dosti družbenopolitičnega dela.

Na tej seji so mladi pokazali zanimanje za šport in zbiranje odpadnega papirja, s čimer bi pomagali pri financiranju osnovne organizacije, sicer pa bodo dobili finančno pomoč še s strani tozda in iz članarine. Skupaj z osnovno organizacijo sindikata se tudi pripravljajo na pohod na Nanos.

Marija Vučko

Tako kot na minulih gorenjskih sejnih v Kranju je tudi na letošnjem tržiški tozda Preskrba (M-Rožnik) razstavil akustiko, belo tehniko in pohištvo. Razstavni prostor je zelo popestrila prijetna spomladanska dekoracija. Foto Mile Bitenc

mercatorjev MOZAİK

Pred dnevi nam je neka gospodinja sporočila, da je v prostorih M-Sadja zelenjave v Gradišcu v Ljubljani kupila kilogram solate. Nemalo je bila razočarana, ko je doma hotela solato pripraviti. Bila je namreč skorajda povsem gnila, šla pa je tudi, kot pravimo, v cvet. Kajpada kaj takšnega ni za prodajo in seveda tudi za prehrano ne, česar pa se prodajalka v zelenjavni trgovini očitno ne zaveda, kajne?

V poslovalnici Mercator Turista v Tavčarjevi 6 v Ljubljani občasno pripravljajo tudi razstave likovnih del. V teh dneh sicer še razstavlja Brane Barjanski, njegova dela na steni pa bodo kmalu zamenjala olja mlade slikarke iz Mercatorja. Svoja dela bo predstavila ing. Tatjana Košir, ki dela kot živilski tehnolog v naši Tovarni mesnih izdelkov v Ljubljani.

Jezili smo se, ko pralnega praška ni bilo. Zdaj ga je dovolj. Celo toliko, da trgovci z njim delajo cele barikade. V prenekaterih trgovinah je namreč ob steklenih stenah ali izložbah naložen od tal pa skoraj do stropa. Tako niti skozi okno ne vidiš, kaj v trgovini pravzaprav prodajajo. Človek bi tako prvi hip pomislil, da smo dobili nove prodajalne samo za prodajo pralnih praškov (in ponekod tudi papirnatih plenice).

V restavraciji blagovnice v Cerknici bo v soboto, 25. aprila ob 20. uri zabavni večer »Ples pod Radensko marelo«. Kot pove že samo ime, bo sodelovala Radenska; to je za obiskovalce, ki bodo sodelovali v družabnih igrah, pripravila razna presenečenja. Za boljše razpoloženje bo skrbel tudi ansambel, gostinci pa obljublajo,

da bodo postregli z dobro jedjo in pijačo.

S pomladjo pride čas sejmov. Kemaj smo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani zaprli vrata sejma Alpe-Adrija, že se pripravljamo na spomladanski zagrebški velesejem, Tržičani pa so sodelovali na spomladanskem Kranjskem sejmu in tako, kot je to že običaj, ponudili kupcem predvsem pohištvo, izdelke bele tehnike in akustike.

Jezikova nedelja na Bohorju bo letos zadnjo nedeljo v aprilu. Takrat se tam zberejo vsi tisti, ki radi pokažejo najdaljše, najkrajše, najlepše in skratka naj... jezike. Ne svoje, pač pa prekajene in kuhane, svinjske in goveje. Naša Štefka Colarič, kuharica iz hotela Sremit v Krškem, ki na takšnih tekmovanjih redno pobira nagrade, se na letošnje že pripravlja. Držimo pesti!

Zaostreni kreditni pogoji seveda kupcem, prav tako pa tudi trgovini niso nič kaj pogodu. Za pohištvo je ob nakupu na kredit treba po novem odšteti kar 50% vrednosti v gotovini za polog. Povprašali smo v tržiškem salonu pohištva, kako je s prodajo, pa so le potožili, da beležijo močen padec prodaje pohištva.

Dolgo smo se pritoževali nad zimo, zdaj pa nas že dolgo greje toplo pomladansko sonce. Kljub toplim žarkom še marsikje ostaja posamezne snežinke. No, šalo na stran. Zima se je že zdavnaj poslovila in v mnogih naših prodajalnah še visijo snežinke in novejna voščila. Če ni aranžerja, jih pa odstranite sami, da se ne bo leto prej zasukalo!

● Polomljeni znaki »M«

Prodajalna Keramika (Mercator-Mednarodna trgovina, TOZD Steklo) ima oranžni »M«. Toda že ta je dlje časa skrivljen in tudi polomljen. Do kdaj bo še tak? Foto Mile Bitenc

Prijetna reklamna novost je tale kombi diskontno prodajnega centra tozda Grmada na Slovenčevi ulici v Ljubljani. Poslikal ga je aranžer tega tozda, Andrej Kamnar, in to tako učinkovito, da lahko med vožnjo kombija po mestu vsak mimoidoči že od daleč opazi to »potujočo reklamo«. – Tekst in foto Matjaž Marinček

Izleti po Sloveniji

Mercator Turist

naše delo-
vaše potovanje

Mercator Turist je za zaključene skupine, kolektive in tiste, ki se odpravljajo na sindikalni izlet, pripravil deset privlačnih enodnevnih potepanj po Sloveniji. Datum izleta si lahko izberete sami, končna cena pa je odvisna od števila udeležencev. Vsi odhodi bodo s Trga osvoboditve v Ljubljani.

Izlet »po ribniško«

Odhod avtobusa ob 7.00. Vožnja do Turjaka, krajši postanek in nadaljevanje vožnje do Ribnice. Daljši postanek in temeljit ogled ribniškega muzeja, ki predstavlja značilno ribniško domačo obrt z orodji in izdelki. Po domačem kosilu se boste napotili do Nove Stifte in si ogledali cerkev, lep primer izvirne baročne arhitekture. Pot boste nadaljevali skozi Sodražico do Cerknice in do »največjega čudeža kranjske dežele« – presihajočega cerkniškega jezera. Daljši postanek za ogled, pozno popoldne pa povratek v Ljubljano. **Cena izleta je 670 dinarjev.**

Lončarstvo Prekmurja

Odhod avtobusa ob 6.00 in vožnja skozi Celje do Maribora. Avtobusni ogled mesta in nadaljevanje vožnje do Murske Sobotice. Postanek za ogled mestnih znamenitosti in Pokrajinskega muzeja. Po končanem ogledu kosilo v Martjancih. V popoldanskem času si boste ogledali domačo lončarsko obrt v vasi Filovci, kar je tudi cilj izleta. Kratek postanek bo še v Moravskih toplicah. Pozno popoldne povratek proti Ljubljani, kamor boste prispeli v večernih urah. **Cena izleta je 850 dinarjev.**

Biseri ob Krki

Odhod avtobusa ob 6.00 in vožnja do Novega mesta. Ogled mestnih znamenitosti in Dolenjskega muzeja. Nadaljevanje vožnje skozi Šentjernej do Pletierij in ogled cisterijanskega samostana. Vožnja do Kostanjevice in daljši postanek za ogled. V nadaljevanju vožnja do Šmarjeških toplic. Kosilo in postanek za kopanje oziroma sprehode. Pozno popoldne povratek v Ljubljano s prihodom v večernih urah. **Cena izleta je 670 dinarjev.**

Gradovi Primorske

Odhod avtobusa ob 7.00 in vožnja do gradu Zemono. Ogled in nadaljevanje vožnje do gradu Rihemberk. Po postanku za ogled nadaljevanje vožnje do Nove Gorice. Po kosilu si boste ogledali grad Kromberk, kasneje pa še rojstno hišo Alojza Gradnika v Medani. Postanek v Dobrovi boste izkoristili za ogled moderne vinske kleti in pokušnjo izvrstnih vin, ki jih tu

pridelujejo. Pozno popoldne povratek v Ljubljano. **Cena izleta je 750 dinarjev.**

Dražgoše – pomnik Jelovice

Odhod avtobusa ob 7.00 in vožnja do Goričan, kjer si boste ogledali spominsko sobo IV. pokrajinske konference KPJ za Slovenijo ter muzej neevropskih kultur. V Škofji Loki si boste ogledali muzejsko zbirko v loškem gradu. Po kosilu v Selcah si boste ogledali srednjeveški plavž in muzejsko zbirko v Železnikih. V nadaljevanju vožnje do Dražgoš, kjer se boste zadržali dalj časa in si ogledali spomenik in prizorišče bitke ter slišali razlago poteka dražgoške bitke. Pozno popoldne povratek v Ljubljano. **Cena izleta je 670 dinarjev.**

Kulturno zgodovinski spomeniki: Dolenjske

Odhod avtobusa ob 6.00 in vožnja do Muljeve, kjer si boste ogledali rojstno hišo Josipa Jurčiča. Da bi lahko sledili reki Krki prav od začetka, se boste napotili do vasiče Krka in do slikovitega izvira reke Krke. Ob poti si boste ogledali grad Žužemberk. Daljši postanek bo za ogled Baze 20 v Kočevskem rogu. Kosilo v Dolenjskih toplicah. V popoldanskem času vožnja do Črnomlja in Metlike, s postanki za ogled. Pozno popoldne povratek skozi Novo mesto v Ljubljano. **Tudi cena tega izleta je 670 dinarjev.**

Kumrovec

Odhod avtobusa ob 6.00 in vožnja mimo Novega mesta do Kumrovc. Ogled rojstne hiše Josipa Broza Tita ter Doma mladine. V spominskem parku Trebče si boste ogledali muzej maršala Tita. V nadaljevanju vožnje do Rogaške Slatine in kosilo. V popoldanskem času ogled doma dr. Franceta in Borisa Kidriča ter po končanem ogledu povratek skozi Celje v Ljubljano. **Cena izleta je 750 dinarjev.**

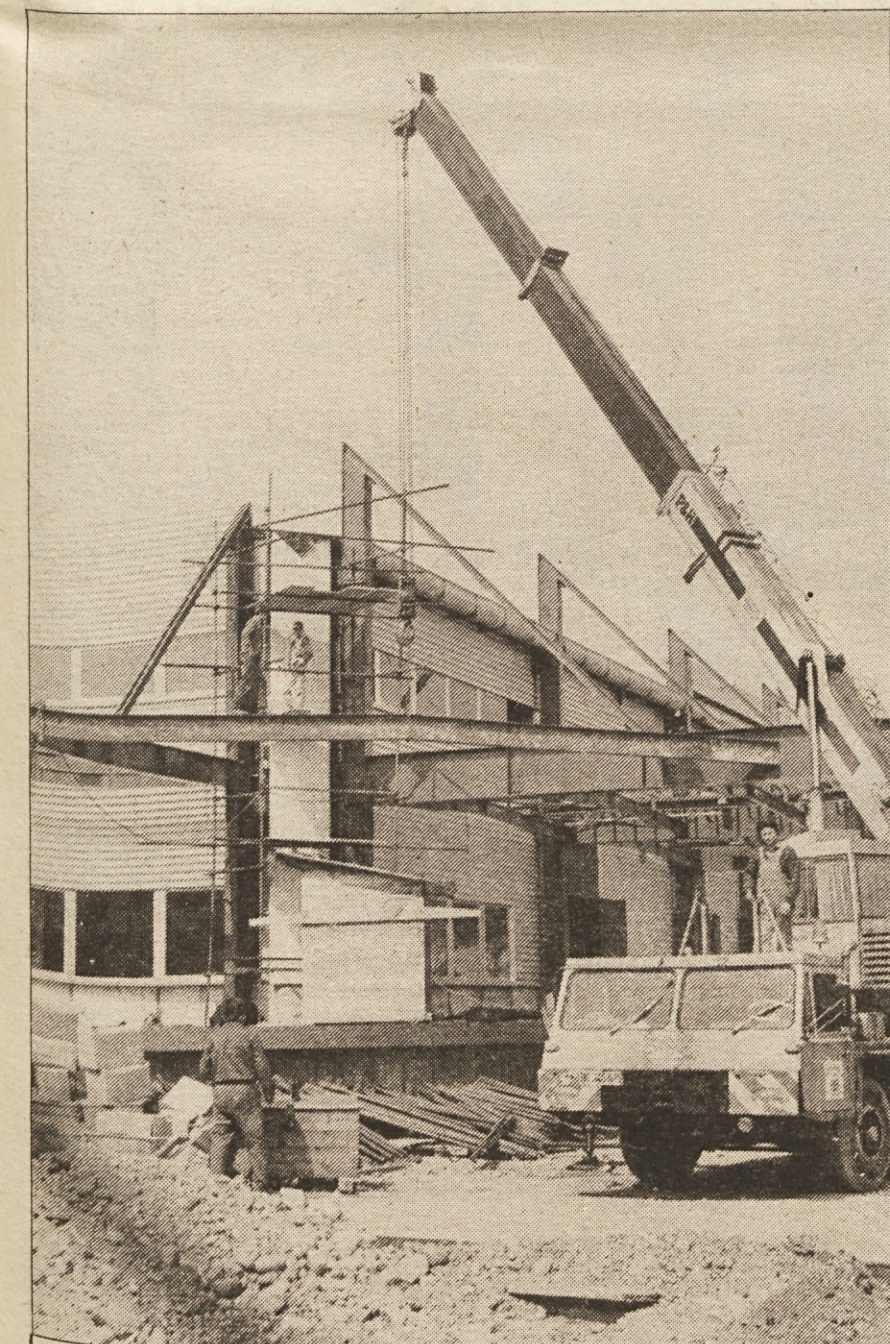
Jubilej Lipice

Odhod avtobusa ob 7.00 ter vožnja skozi Senožeče in Divačo do Škocjanskih jam, ene največjih znamenitosti slovenskega krasta. Ogled jam in nadaljevanje vožnje do Lipice. Po kosilu si boste ogledali kobilarno, ki praznuje že 400-letnico vzgoje čistokrvnih lipi-

že v prejšnji številki Mercatorja smo v rubriki Mercatorjev mozaik zapisali, da so svetlobni znaki in napisi večkrat poškodovani. Temu so največkrat krivi nepazljivi vozniki tovornjakov, ki s previsoko naloženim tovorom znak poškodujejo. Tako se zgodi, da so znaki včasih izkrivljeni, pretrga se električna napeljava in podobno. Nihče ne zagovarja storilcev – nasprotno, vedno smo za to, da se proti takšnemu ravnanju ustrezno ukrepa.

Če pa že pride do poškodbe, potem je seveda treba takšen znak obnoviti. Nad prodajalno Steklo v Nazorjevi ulici v Ljubljani že kar dolgo moti izkrivljeni »M«, ki mu je povzročila še odpadla polovica oranžne obloge. Kaže, da inšpektorji po tej ulici, ki je sicer za pešce v Ljubljani ena najbolj prometnih, bolj malo hodijo. Obstajajo sicer predpisi, ki določajo, da morajo biti svetlobni znaki vzdrževani in, če so že montirani, morajo svojemu namenu tudi služiti.

Do kdaj bo ta znak, ki edini označuje, da je prodajalna Steklo v sestavu Mercatorja, še visel napol polomljen?

Na gradbišču večkrat najavljanega in težko pričakovane ga skladišča tozda Grosist, ob Slovenčevi ulici v Ljubljani, vrvi kot na mravljišču. Kako tudi ne bi, ko pa izvajalec del, ljubljanski Gradis, kasni za celega pol leta! Tega smo sicer pri naših gradbincih že vajeni, pa vseeno... Kljub vsemu ka-

že, da bomo ob koncu meseca junija (letos, seveda) končno priče otvoritvi.

Sicer pa, kdo ve, morda pa Gradis zato toliko kasni, ker je moral tole avtodvigalo pripeljati kar iz Beograda?!

Tekst in foto
Matjaž Marinček

Trenta

Odhod avtobusa ob 6.00, vožnja skozi Jesenice do Kranjske gore ter po krajšem postanku nadaljevanje po slikoviti gorski cesti na Vršič. Postanek za razgled po Julijskih Alpah in spust v dolino Trente, kjer bo postanek za ogled Kugyjevega spomenika ter za sprehod do izvira Soče. V Logu si boste ogledali Trentarsko muzejsko zbirko. Po končanem ogledih vožnja do Bovca in kosilo. V popoldanskem času vožnja skozi Kobariid in Tolmin do Cerknega, ogled bolnišnice Franja, vožnja skozi Idrijo in ogled Divjega jezera ter muzeja v naravi. Po končanem ogledih povratek v Ljubljano. **Tudi cena tega izleta je 750 dinarjev.**

Za vse podrobnejše informacije se oglosite v poslovalnici Mercator Turist na Tavčarjevi 6 v Ljubljani ali jih pokličite po telefonu na številki (061) 312-254 in 317-285.

Sejem in razstava v Parizu

Mercator Turist je v sodelovanju z Generalturistom pripravil ogled mednarodne razstave naprav za površinsko obdelavo ter sejma industrijskih peči in termičnih naprav v Parizu.

Razstava ima že bogato tradicijo. Letos bo 340 razstavljalcev iz 57 držav na 10.000 kvadratnih metrih površine prikazalo naprave za obdelavo z mehaničnimi, termičnimi, fizikalnimi in elektrolitskimi procesi, stroje za barvanje in sušenje obdelanih površin ter kontrolne, regulacijske in varnostne aparate.

Na sejmu bodo razstavljene peči za jeklarne in metalurgijo, termične naprave za gradbeništvo in stroje za izdelavo ter peči za keramiko, steklo, cement, opeko in keramično ter petroindustrijo.

Tridnevni aranžma, za katerega boste odšteli 7.760 dinarjev, vključuje poleg ogleda sejma in razstave tudi ogled znamenitosti Pariza, na pot pa boste odšli 8. maja.

MARATON *Radenska* TREH SRC

Hitro je mesec naokrog in tu je spet naše srečanje z Radensko. Kaj naj zapišem tokrat? To, da prijave za najlepše izložbe, urejene v stilu Radenske, korajžno prihajajo. Nekaj izložb smo si že ogledali in ocenili, vendar pa ocen še ne moremo izdati. Seveda se naša akcija nadaljuje in vaše prijave še čakamo. Pišite nam in povabite nas, da si ogledamo in ocenimo vaše delo!

Maraton treh src je med našimi bralci tudi že izzval nekaj zanimanja. Zato naj k razpisu prejšnje številke dodam še nekaj podrobnosti, ki vas morda zanimajo. Objavljamo tudi prijavnico, s katero se lahko prijavite organizatorju.

Nekaj besed o izložbah

Roko na srce: prvo prijavo smo čakali res dolgo. Pa je naposled prišla in z njo povabilo, da si delo aranžerke ogledamo v Cerknici. Bravo, torej so Cerknici prebili led in kmalu za tem smo podobno pismo dobili iz Gornje Radgone, pa iz Ljubljane...

Prva pot me je vodila v Cerknico. Iva Virnat je zares presenetila, saj je Radenski namenila kar tri manjše razstave. Domiselno je pripravila izložbo blagovne hiše in k ureditvi dodala tudi nekaj svojega: velik napis Radenska (s tremi srci, seveda!) poudari »skladovnico« napitkov Radenske. Temu je dodala še tri gesla – lahkotnost, prožnost, svežina. Ob vsem tem lahkotno stoji mlado dekle (lutka, seveda), ki s tremi srci na prsni »ponuja« Radenske napitke.

Ob vhodu v samopostrežbo je razstavi namenila še več prostora. Domiselno je naložila več deset steklenic Radenske, Deita in Swinga, tri ogromna rdeča srca z

napisom Radenska pa temu delu razstave dajejo piko na »i«.

Tudi v restavraciji je glavno vitrino pri šanku odstopila Radenski in kompoziciji steklenic z ra-

denskimi napitki dodala lične kozarce, na katere je nalepila po tri rdeča srca. Ocena je seveda zapisana le v naši beležki. Povem naj, da je tovarnišnica Iva presenetila in za enkrat naj velja le iskrena čestitka.

V naslednjih dneh bomo šli na pot v druge kraje in ocenili pripravljene izložbe oziroma prodajna mesta in gostinske prostore. Le to naj še zapišem, da pogrešamo prijave iz velike delovne organizacije MIP (Ptujčani, kje ste?), pa z Gorenjske, Dolenjske...

Maraton treh src

O maratonu treh src smo pisali že v prejšnji številki in izvedeli, kakšen je pravzaprav namen teh maratonov. Povabili smo vas k sodelovanju, pri tem pa žal pozabili zapisati še nekaj podrobnosti.

Maraton treh src bo v Radencih, v soboto, 30. maja 1981. Start bo ob 14.30 pri hotelu Radin in tam bo cilj. Na prireditvi imajo pravico

sodelovati vsi državljani SFRJ in tujci, in sicer:

– proga 42,195 km: vsi, ki so dopolnili 18 let (člani) oziroma 20 let (članice);

– proga 21 km: vsi, ki so dopolnili 14 let;

– proga 10 km: vsi, ki so dopolnili 10 let.

Starostna opredelitev je letnica rojstva. Rezultati se bodo upoštevali v kategorijah, če nastopa in prispe na cilj najmanj pet udeležencev v kategoriji.

Želimo, da se prijavite v čim večjem številu. Če ne zmorete teka na daljših progah, potem se odločite za trim tek na progi, dolgi le 10 kilometrov.

Prijave sprejema TVD Partizan, Radenci, 69252 Radenci. In-

formacije: Radenska, Radenci, tel. 069/73-040, int. 215 in 216.

Za udeležence maratona treh src je Sap-Viator pripravil zanesljiv prevoz. Cena prevoza bo za 10 odstotkov nižja od običajne vozovnice, avtobusi pa bodo vozili tako (če bo dovolj prijav, seveda), da bo prihod na start vsaj tri ure pred začetkom maratona. Avtobusi bodo vozili iz vseh večjih krajev – iz Idrije, Kopra, Novega mesta, Kranja, Kamnika, Murske Sobote, Brežic, Vrhnike in Ljubljane.

Morda še to: če že ne boste odšli domov s katero izmed medalj, osvojili pokal ali drugo priznanje, potem boste imeli razen spomina na sodelovanje še nekaj: majico Radenske, ki jo boste prejeli.

Mile Bitenc

Takole je aranžerka Iva uredila izložbo v stilu Radenske v Cerknici blagovnici. Foto Mile Bitenc

Se je čas, da se prijavite za tekmovanje Radenske. Uredite izložbo, prodajno mesto ali gostinski prostor v stilu Radenske. Sporočite nam to v Studio za ekonomsko propagando in seveda pripišite ime in podatek, kje ste izložbo pripravili. Ogledali si bomo vaše delo, ga ocenili in morda celo nagradili. Nagrade so zelo vabljive.

Podrobnosti o razpisu si preberite v januarski številki Mercatorja!

Lek Ljubljana

Zdravstvo

Mile Bitenc

Lek sprašuje: poznate celulit?

Zapis, ki ga tokrat objavljamo v dogovoru z Lekom, bo morda razveselil prenekatero žensko. Nadloga, ki se pojavlja izključno pri ženskah in, ki je seveda nezaželena, se imenuje celulit. Pa se ta nadloga da preprečiti ali odpraviti? Obstaja zdravilo proti njej? Preberite naslednji sestavek, pa boste našle odgovor na to, pa še na nekatera druga vprašanja.

Spremembe na vašem telesu

Skladnost lepega telesa prav gotovo lahko porušijo določene spremembe. Največkrat nezaželena sprememba z negativnim kozmetičnim učinkom, ki se pojavlja le pri ženskah, je **celulit**. To je dejansko neestetsko razporejena podkožna maščoba, ki se največkrat nabere na stegnih, trebuhu, kolkih in kolenih. Zaradi popuščanja mišic kri počasneje kroži. Vezno tkivo postane ohlapno ter izgubi svojo običajno sestavo. V tako spremenjeno tkivo se počasi usedajo in kopičijo maščobe, odpadne snovi in voda iz organizma.

Pri nastanku celulita igrajo odločilno vlogo psihična napetost, nepravilna prehrana, nezadostno uživanje vode, nepravilno dihanje, dolgotrajno sedenje, pomanjkanje telesnega gibanja in nečist zrak. Seveda pa moramo k temu dodati še nekaj, kar stanje še močno poslabša: to so stezniki, tesni nederčki, visoke pete in tesni čevlji.

Celulit se v začetnem obdobju težko opazi. Vezno tkivo izgublja elastičnost, površina kože je suha in stanjšana, ker zaradi počasnega

kroženja krvi ne dobi dovolj potrebnih snovi.

Naslednja oblika je tako imenovani »čvrsti« celulit. S prostim očesom ga težko opazimo, ker je vdrt globlje med kožo in tkivo med prsti: začutili boste kepice in vozličke, koža pa s spominja na pomarančno lupino.

»Mehki« celulit opazimo s prostim očesom, zato tudi povzroča ženskam največ skrbi. Pri tej vrsti celulita je tkivo izgubilo prožnost ter postalo mehko in ohlapno. Zavzema večje površine telesa, zlasti pa so k njemu nagnjene močnejše ženske.

Vse oblike celulita je seveda mogoče preprečiti ali vsaj zmanjšati s pravilno nego.

Kako preprečiti in odstraniti celulit?

Strokovnjaki so si enotni v ugotovitvi, da je celulit lažje preprečiti kot zdraviti, vendar so s pravilno kozmetično nego dosegli zelo dobre rezultate pri preprečevanju celulita. Rezultat teh raziskav in

posebnih testiranj je kolekcija Lekovih izdelkov, katerih prednost je v tem, da so za uporabo enostavni.

S pravilno in redno masažo, kopolmi ter z zdravim načinom življenja – z razgibanjem na svežem zraku, telovadbo ter seveda primerno in pravilno prehrano – zelo uspešno preprečujemo, pa tudi odstranjujemo začetne pojave celulita.

Lekova krema, kopel in osvežilna kopalna sol

Da, to so izdelki Leka, ki pomagajo odstraniti ali pa vsaj omiliti nadlogo, ki vas muči.

Lekova krema proti celulitu vsebuje sestavine, ki prehranjujejo kožo in izboljšujejo njeno elastičnost. Uporabljamo jo za masažo telesa; izboljšuje kroženje krvi in omogoča dostop hranljivih snovi v celice. Koža lahko spet postane elastična, njena površina pa lepa in gladka.

Lekovo kopel proti celulitu sestavljajo peneče sestavine, etirična olja in izvlečki morskih alg. Tudi kopel uporabljamo predvsem za masažo kože. Tako s pomočjo »mokre« masaže pospešujemo krvni obtok, odstranjujemo površinske celice in s tem omogočamo koži, da bolje diha. Po kopanju ali prhanju pa je koža bolj pripravljena, da v srka sestavine kreme proti celulitisu.

Lekova osvežilna kopalna sol z izvlečkom morskih alg vsebuje veliko mineralnih snovi. Takšna kopel ne izboljšuje le elastičnosti kože ter podkožnih mišic, temveč učinkuje tudi pomirjevalno in pripomore k vaši sproščenosti.

Kako uporabimo te izdelke?

V začetnem obdobju celulita uporabite kopel večkrat na teden, kremo pa uporabite za masažo vsaj enkrat na teden.

Pri »čvrstem« celulitu se s kremo masirajte vsak dan po kopel.

Kopel z osvežilno kopalno soljo si pripravite enkrat na teden. Postopek ponavljajte vsaj šest tednov. Ko opazite znake izboljšanja, se s kremo masirajte vsaj enkrat tedensko po kopanju.

Rekli smo že, da je mehki celulit najbolj viden in da se ga tudi odstrani najtežje, zato je pri njem potrebna bolj pogosta uporaba kreme – najmanj dvakrat na dan, po jutranjem prhanju in večerni kopeli. Sol uporabite enkrat do dvakrat na teden. Po izboljšanju nadaljujte z uporabo kreme in kopeli neprekinjeno najmanj enkrat tedensko.

Seveda pa dosežemo še boljše učinek teh izdelkov s telesno aktivnostjo in pravilno prehrano, zato se čim več gibajte, uživajte mnogo sadja, solate, rib, jejte nemastno meso, sire in jajca, pijte jogurt in mleko. Popijte tudi nekaj kozarcev vode na dan, kajti tako boste izboljšali delovanje ledvic oziroma izločanje tekočine iz organizma.

AM.FILM.
IGRALKA
MIA

MOZOLY-
AVOST

RADIUS

MARI-
BOR

NAPLA-
ČILO,
NADAV

POMA-
RANČNA
KOŽA

EMIL
ZATO-
PEK

KUHINJ.
PRIPLO-
MOČEK

TONA

SVETOV.
PRVENJ.

TOZD
V
LEKU

DEKO-
RATER

MOSKO
IME

OKUŽI-
TEV

SUHA
BOLINA
V
PUŠČAVI

4.CRKA
ABECEDA

KVARTO
PIRSKI
IZRAZ

NOVO
MESTO

NEKD.
VOJAK
NAŠENI
V
AFRIKI

LOŠČI-
LO

ŽENS.
IME

IDE-
LEK
LEKA

LTUBS.
OBRAM-
BA

NAŠA
IN TUJA
ČRKA

URAN

IGLAVEC

LOMI-
TEV

JUGOSL.
NAROD-
ARHITA

ALPE
ADRIA

NETO

NAPAD

POD

CHAPLINO
VA ŽENA
PRERISNI
VOLKOV

POLITI-
ČNO ZA
TOČISČE

ŽIVALS.
HRANA
OBREZ-
JE

AMPER

VELIKA DEROČA
VODA

OBDOBJE, VEK
VSE V
REDU

JEČA

ORGAN.
ZDROŽ.
NARODOV

PRIPAD-
KATOLUS.
VEŠE
SOTOČ-
JE

DVOJICA
IZDELEK
LEKA

ORGAN
VIDA-
OTROŠKO
VOZILO

ZNAMKA
TUJIH CIGARET
ŽIVAL Z
BODICAMI

JOD

SLOVN.
ŠTEVILO

KOPICA

KURS

EGIPČ.
BOG
SONCA

AR

OLIMPIJ
IGRE

KAMBOJ
DIKTATOR
NOL
GL. MESTO
FERUJA

PREDST.
SAMOS-
TANA

IGRA
NA
SREČO

ARABSKI
ŽREBEC

LAHEN
VETER,
SAPICA

400 m²

2.SAM.
SKLENIT.
ZAKONA

ZAKAS-
NITEV

SLOVN.
ŠTEVILO

KOPICA

KURS

EGIPČ.
BOG
SONCA

AR

OLIMPIJ
IGRE

KAMBOJ
DIKTATOR
NOL
GL. MESTO
FERUJA

PREDST.
SAMOS-
TANA

IGRA
NA
SREČO

ARABSKI
ŽREBEC

LAHEN
VETER,
SAPICA

400 m²

2.ČRKA

3.IN. A.
SAMOGL.
AM.VES.
LADJE

FRITISK

TOALET.
POTREB.
ŠČINA

NIČ

RJAVO,
RMEKA
BARVA

CITROF.
NOV
AVTO

DEL KOPNEGA
V MORJU

ČEBELJI
PROIZVOD

OSNOV-
NA
ENOTA

ODDELEK
RIMSKE
KONTE-
NICE

STAR
SLOVAN
REKA V
ZRN

PREVOZ-
NO
SREDS-
TVO

BRUS
ZA
KOSO

AR

TUJE
Z.IME

AVT.OZM.
TRSTA

PREŽNI
BROG
NATVISA
KARTA

VPRAŠ.
ZAL-
MEK

KRIŽANKO
SESTAVILA IN
RISALA
MAJA HOČEVAR

MOŠKO
IME
SKLAD.
ADAMČIČ

POČIT-
NIŠKA
HIŠICA

Lekova

Krema proti celulitu

Lekova

Krema proti celulitu

naš
nasvet

Roko na srce: vsi imamo radi čisto in urejeno stanovanje. Vsak dan je dela s čiščenjem več kot dovolj. Pa vendar s pomladjo prihaja tudi tisto večje čiščenje, ki ga imamo že kar nekako v krvi. Naše mame in babice so bile pogosto v zadregi, saj prav zares ni bilo pri roki vedno primernega čistila. Zdaj je drugače, saj nam pomaga Ilirija-Vedrog. Ne veste kako? Z družino ČISTO, seveda.

Brez napora lahko operemo posodo, očistimo plastična tla, odstranimo loščilo ali pa se lotimo tekstilnih oblog, pohištva sanitarij in okenskih stekel. Seveda, pomaga nam Čisto. Zato bo zdaj verjetno pravi čas, da vas vsaj na kratko seznanimo s temi čistili.

Pogosto zelo onesaženi zrak naredi svoje: umazanija seda vsepovsod in nabere se nam tudi na okenskih steklih. Minili so časi, ko smo za čiščenje stekla rabili vedro vode in detergent, pa krpe, gobe in papir. Zdaj imamo ČISTO ZA OKENSKA STEKLA ČISTO, ki je namenjeno za čiščenje vseh vrst steklenih po-

PENA ZA ČIŠČENJE TEKSTILNIH OBLOG ČISTO je namenjena za vsako ročno ali strojno čiščenje vseh vrst talnih, pa tudi pohištvenih tekstilnih oblog, ki imajo obstojne barve. Torej lahko s to peno očistimo tudi oblazinjeno pohištvo.

Če imamo v stanovanju plastična tla, zaslužijo posebno nego. Vinaz ploščice, topli pod, linolej, guma in druge podobne obloge zahtevajo prav tako čiščenje. ZA PLASTIČNA TLA je namenjeno ČISTO LOŠČILO ČISTO, ki ima navodilo za uporabo, tako kot vsa druga čistila, natisnjeno na ovitku plastenke.

Po večkratni uporabi loščila se na talnih oblogah nabere plast voščenega premaza. Seveda tako ne gre v nedogled in to nadlogo je pač treba odstraniti. Pri tem opravi nam pomaga ODSTRANJEVALEC LOŠČILA ZA PLASTIČNA TLA ČISTO. To čistilo odstrani debelejšo plast voščenega premaza z vseh vrst plastičnih tal, razen s starega linoleja.

Gospodinja ima prav gotovo

Nagradna križanka Lek Ljubljana

Gost križanke je tokrat naša priznana farmacevtska tovarna **Lek** oziroma njen **tozd Kozmetika** iz Ljubljane. Križanka ni težka, zato pričakujemo veliko pravih rešitev, med reševalci pa bomo izžrebali tri, ki bodo prejeli nagrade, izdelke te tovarne.

Rešitve s pravilno izpolnjenim kuponom pošljite v kuverti na naslov: SOZD Mercator, Studio za ekonomsko propagando, 61000 Ljubljana, Breg 22, z oznako »Križanka Lek«, najpozneje do 13. maja.

Saj je tako, kajne: v Mercatorju smo se dogovorili o mnogih stvareh. Dogovore smo tudi zapisali, zanje dvigali roke. Tudi za tega, ki ga citiram:

»Vse organizacije, združene v SOZD Mercator, se bodo obvezno posluževale strokovnega designa ali nasveta za vsa propagandna naročila pri Studiu za EP«.

Tako je na papirju. Kaj pa v praksi? Delavci v Studiu za EP so bili nemalo začuden, ko jim je pred kratkim slučajno prišel v roke nov prospekt hotela Bor na Črnem vrhu (v sestavu M-HG, TOZD Ilirija). Seveda smo ga pre-

gledali in na zadnji strani spodaj prebrali tole: **oblikoval L. Jerovec, fotografija in realizacija Exportprojekt Ljubljana.**

Prospektu sicer ni kaj očitati, vendar pa vprašujemo tole: zakaj plačevati oblikovanje in organizacijo nekomu tretjemu, ko pa so to naloge Studia za EP, ki te naloge, za domačo hišo seveda, opravi brezplačno. Pravzaprav pa so te strokovne usluge plačane kar dvakrat: prvič skozi prispevno stopnjo za Studio za EP, drugič pa neposredno omenjenim posrednikom.

Zakaj tako?

Izid žrebanja rešitev nagradne križanke Apikompleks

Do predpisanega roka smo na naslov Studia za ekonomsko propagando prejeli 977 rešitev. Med praviimi smo izžrebali tri, poslali pa so jih:

- **Albina Gaborovec**, MIP Ptuj, TOZD Maloprodaja, prodajalna Steklo-porcelan, Slovenski trg 8,62250 Ptuj;
- **Franco Panger**, M-Nanos, TOZD Preskrba, Uprava Lucija, 66320 Portorož;
- **Vida Hribar**, M-Rožnik, TOZD Preskrba, Pot na zali rovt 11, 64290 Trzin.

Nagrade, ki jih je prispevala Ilirija-Vedrog, lahko izžrebanci sami ali preko svojih zastopnikov dvignejo v dopoldanskem času v Mercatorjevem Studiu za ekonomsko propagando na Bregu 22 v Ljubljani.

Vse tiste, ki spremljajo nagradne uganke v našem glasilu ali jih celo rešujejo, obveščamo, da izžrebancu Miroslavu Pešiču, ki naj bi po izidu žrebanja rešitev nagradne uganke iz marčevske izdaje glasila prejel 2. nagrado, ta ne bo podeljena, ker ne združuje dela v sozdu Mercator.

vršin. Zadostuje le stisk plastenke, iz katere razpršimo čistilo na steklo, ga razmažemo po površini in s čisto suho krpo, ki ne pušča muck, zdrgnemo do sijaja. Tudi vetrobransko steklo pri avtu in druge steklene površine vam pomagajo očistiti Čisto.

Kdo si ne želi lepe, sijoče kopalne kadi? Umivalnik v kopalnici, pa bide, ploščice na steni in na tleh so tudi ogledalo čiste in skrbne gospodinj. Prav temu opravi je namenjeno ČISTILNO SREDSTVO ZA SANITARIJE ČISTO. Med drugim odstranjuje tudi kamen in rjaste madeže, ne pušča raz in daje visok sijaj.

Ko pospravljamo stanovanje, dela ne zmanjka. Če so pri hiši majhni otroci, potem se posebno na pohištvo kaj hitro poznajo sledovi njihovih prstkov. LOŠČILO ZA POHIŠTVO ČISTO nam brez poliranja omogoča, da dobi pohištvo visok sijaj. Čisti in neguje pohištvene površine iz lesa, pa tudi iz ultrapasa, laka in emajla.

Tekstilne talne obloge in preproge nam lahko precej olepšajo in popestrijo prostor, umazane pa so lahko vse kaj drugega kot okras. Čistilnice so seveda drage, zato si lahko pomagamo sami.

veliko opravlja s pomivanjem posode. Te se, če je družina malo večja, kaj hitro nabere cel kup. Lažje in uspešnejše bo pomivanje, če uporabimo TEKOČI DETERGENT ZA POSODO ČISTO. Pomaga nam da bo posoda res bleščeče čista. Pomijemo jo v vodi, ki smo ji dodali tekoči detergent, potem pa le speremo s toplo vodo. Pustimo, da se voda odteče in tako brisanje odpade.

UNIVERZALNO ČISTILNO SREDSTVO ČISTO pa uporabljamo za čiščenje keramičnih ploščic, lakiranih površin in ultrapasa, z njim čistimo talne obloge, pralne tapete in drugo. Za normalno čiščenje to čistilno sredstvo razredčimo. Če pa so madeži že zastareli in trdovratni, si pomagamo tako, da jih očistimo z nerazredčenim čistilom.

SPOZNALI SMO TOREJ DRUŽINO ČISTIL, KI JIH ILIRIJA-VEDROG POŠILJA NA PRODAJNE POLICE V PLASTENKAH, POIMENOVALA PA JIH JE Z DOMISELNI IMENOM ČISTO. BOSTE POSLEJ SE V ZADREGI, KO SE BOSTE PRIPRAVLJALI K ČIŠČENJU? KJE NEKI, SAJ IMATE ČISTO!

Mile Bitenc

Rešitev nagradne križanke iz prejšnje številke

apikompleks	IZDELUJE	
KM	LIANA	UP
RADA	IL	NOČNINA
ETVI	RAK	SVILAR
MIR	II	AS
AC	VJESNIK	CET
SNOB	AVA	MAMICA
PIKA	VERD	CAJ
RMAN	ERNA	NART
OL	DEAN	NA
PENA	RS	SA
OČAK	OTORINO	LOG
LETO	G	ROGOVI
IKAR	OV	CS
S	SD	VREME
OSA	RE	REK
MA	SOLDAT	KOMET
	ZAVNETO	KOŽO
	INODRGN	INE
	ARA	J
	TK	

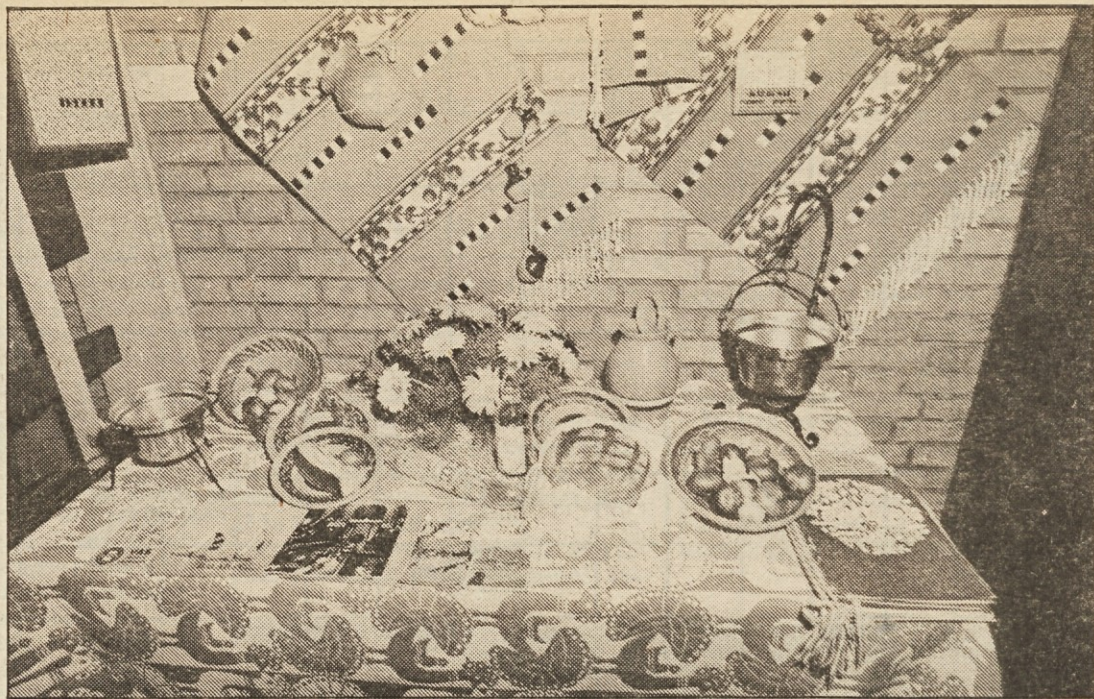
KUPON KRIŽANKA

Ime in priimek

Naslov iz delovnega mesta

DO ali TOZD

Izpolnjeni kupon priložite rešitvi križanke, na ovojnico pa obvezno pripišite - Nagradna križanka, sicer rešitve, čeprav bo pravilna, pri žrebanju ne bomo upoštevali.

Tuje kuhinje v Mercatorjevih hotelih

Na podlagi plodnega sodelovanja med prijateljskima mestoma, Ljubljano in Karl-Marx-Stadtom v Nemški demokratični republiki, je v času tedna mednarodnega sodelovanja Alpe-Adria, v dneh od 23. do 29. marca skupina saskih gostinskih delavcev pripravljala v ljubljanskem hotelu Ilirija posebnosti njihove kuhinje. Teden sasko gastronomije, ki

sta ga pripravila Turistična poslovna skupnost Ljubljane in Mercator-Hoteli gostinstvo, tozdr Ilirija, je bil zelo obiskan, obenem pa je še poglobil prijateljske stike obeh mest. S tem obiskom je bila tudi vrnjena predstavitev slovenske gastronomije, glasbe in turizma oktobra lani v Karl-Marx-Stadtu. Levi posnetek je nastal na otvoritvi, ko sta si naz-

dravila Gerhard Petervic, vodja delegacije mesta Karl-Marx-Stadt in Marjan Rožič, predsednik Skupščine mesta Ljubljane.

Ni pa to bila edina gastronomska prireditev v tem času. Delovna organizacija Mercator-Hoteli gostinstvo se je povezala s sorodno organizacijo, Hungarhotels Claudius iz Szombathelyja (Železne županije) na Madžarskem in jih povabila, da bi pri nas pri-

pravili teden madžarske kuhinje. Sodelovanje je obrodilo odlične sadove in nastala sta kar dva tedna madžarske kuhinje: prvi v dneh od 16. do 22. marca v hotelu Sremič v Krškem (M-HG, tozdr Sremič), drugi pa od 24. do 29. marca v restavraciji Močilnik na Vrhniki (M-HG, tozdr Hotel Mantova). Narodne specialitete so odlično pripravljali priznani kulinarični strokovnjaki z Madžarske, za pristno vzdušje pa je

skrbel madžarski (romski) folklorni ansambel. Lično urejeni kotiček na desni sliki (posnetek je iz restavracije Močilnik) je predstavljala prvine madžarske kuhinje, folklorne in turizma. Več o teh gastronomskih prireditvah in o nadaljnjih prizadevanjih delovne organizacije M-Hoteli gostinstvo za tovrstne akcije si boste lahko prebrali v majski številki našega glasila. – Tekst in foto Matjaž Marinček

V soboto, 9. maja

Po poteh tovarištva in spominov

Tradicijska je že, da se delavci, združeni v SOZD Mercator, skupaj udeležimo tradicionalnega manifestativnega pohoda po poteh partizanske Ljubljane. Letošnji jubilejni 25. pohod, bo še posebej slovesen, saj organizatorji povezujejo pohod s proslavo 40-letnice vstaje. Manifestativni del pohoda bo v soboto, 9. maja 1981. Vabimo vse delavce tozdov, tokov in delovnih organizacij sozda Mercator, da se v čim večjem številu udeležijo manifestacije.

Tudi letos se bomo zbrali pred upravno zgradbo Mercatorja v Ljubljani, na Emonski cesti 3, v soboto, 9. maja, ob 7.30 (letos torej uro kasneje kot običajno. Zaradi kasnejšega starta pričakujemo letos tudi večjo udeležbo tistih iz oddaljenih krajev, ki se doslej pohoda niso udeleževali zaradi zgodnjega pričetka. Skupaj se bomo nato z zastavami Mercatorja napotili na Trg osvoboditve in se odpeljali z avtobusi na start.

Letošnji organizator pohoda Mercatorjevcev je koordinacijski odbor za rekreacijo in šport v sodelovanju s sindikalno organizacijo. Poimenske sezname udeležencev z letnicami rojstva pošljite najkasneje do 6. maja na naslov Bastar Sonja, SOZD Mercator, Delovna skupnost, Aškerčeva 3, 61000 Ljubljana.

Na letni oddih v Dajlo

Koordinacijski odbor počitniškega doma v Dajli sporoča, tokrat predvsem upokojujencem in delavcem tistih tozdov, ki niso lastniki doma, da bodo lahko letovali v predsezoni in posezoni. Dom bo odprt od 10. junija naprej, v posezoni pa do konca septembra, če bo dovolj prijav. Izvensezonske cene penziona so 200 din v 4-posteljni sobi, 230 din v 3-posteljni in 240 din v 2-posteljni sobi. Interesenti naj se prijavijo pisмено pri Veri Babšek, Delovna skupnost SOZD Mercator, Ljubljana, Gorupova 5.

Meseca julija in avgusta bodo lahko letovali le delavci tistih tozdov, ki so lastniki doma. To so tozdi Grosist, Golovec, Grmada,

Dolomiti, Veleblagovnica Beograd, Investa ter delovnih skupnosti Rožnika in sozda. Sezonske cene so nekoliko višje in znašajo v 4-posteljni sobi 210 din, v 3-posteljni 240 in v 2-posteljni 250 din. Roki izmen so 1., 11. in 21. v mesecu in veljajo tako za sezono in izvensezono.

Putovanja

I u Mercatoru imamo program stabilizacije, štednje i brige za vsaki dinar, pa nam nije svejetno ni da li će naši poslovni ljudi putovati sve skupljim avionom ili skromnije, železnicom.

E, pa nadajmo se da nam i tu neće prolaziti vozovi!

Razglas

Zbor delavcev M-Velepreskrbe, TOZD Tovarna mesnih izdelkov, n. sub. o. Ljubljana, Mesarska 1, je na svojem zboru dne 27. 2. 1981 odločil, da proda poslovni prostor v skupni izmeri 18 m². Vrednost navedenega poslovnega prostora je ocenil sodno zapriseženi izvedenec in cenilec Oton Battelino iz Ljubljane ter znaša skupno 168.262,45 dinarjev. Poslovni prostor je v stanovanjski hiši, zgrajeni na parceli

št. 474/1 in 474/2 k. o. Zg. Šiška v Ljubljani, Vodnikova c. 101. TOZD TMI obvešča vse temeljne organizacije, združene v SOZD Mercator, o prodaji navedenega poslovnega prostora. V kolikor v 15 dneh od objave tega obvestila temeljne organizacije, združene v SOZD Mercator, ne bodo poslale TOZD TMI pismene izjave, da se zanimajo za odkup, bo TOZD TMI prodala poslovni prostor v Ljubljani drugim kupcem.

Pomočnik direktorja Marko Gorjanc

Prvenstvo na Vojskem

Odlična uvrstitev

Ob koncu smučarske sezone sta komisija za športno rekreacijo pri idrijskem občinskem sindikalnem svetu in smučarski klub Rudar Idrija na smučarskih terenih Vojškega organizirala občinsko sindikalno tekmovalstvo v veleslalomu in tekih. Na tekmovalstvu je sodelovalo 150 tekmovalcev in tekmovalcev iz 20 osnovnih organizacij sindikata. ki so tekmovali v treh ženskih in štirih moških starostnih skupinah.

Med tekmovalci so bili seveda tudi smučarji delovne organizacije Mercator-Rudar Idrija, ki so dosegli nekaj dobrih uvrstitev. Omenimo naj 2. mesto Ivanke Leskovec v ženski konkurenci in 2. mesto Zlatka Gorjupa v moški konkurenci.

V skupni uvrstitvi je Mercator-Rudar med dvajsetimi osnovnimi organizacijami sindikata osvojil 3. mesto, kar je lep uspeh in spodbuda za naše smučarje.

VI. spominski pohod na Porezen

Ela Kovač – M-Rudar

Svečanost v snegu

Dolga kolona več kot 4000 udeležencev šestega spominskega pohoda na Prezen je imela v nedeljo, 22. marca, v lepem sončnem spomladanskem vremenu, samo en cilj: povzpeti se na 1.632 metrov visoki vrh Porezna in se pokloniti spominu žrtvam tragedije na Poreznu, v kateri je 24. marca 1945. leta dalo svoje življenje 145 partizanov, 38 pa jih je bilo odpeljanih v taborišče.

Številni planinci, borci, mladi, pripadniki JLA, TO, ZRVS in ostali občani Slovenije ter rojaki iz zamejstva so na Porezen krenili že zgodaj zjutraj iz Cerknega, Selške doline, Podbrda in Otavnika. Čeprav je bila v dolini prava pomlad, je udeležence pohoda na grebenu pod Poreznom pričakal zmrznjen sneg in jugozahodni veter.

Na vrhu Porezna, pri spomeniku, so udeležence pozdravljale vihrajoče zastave. Tu je bila dopolne tudi svečanost, posvečena do-

godkom pred 36 leti. Med drugimi so se udeležili tudi Viktor Avbelj, predsednik predsedstva SR Slovenije, Vinko Hafner, predsednik slovenskih sindikatov in drugi družbenopolitični delavci, predstavniki iz Rizzia pri Vidmu (Italija) ter nekdanji italijanski partizani garibaldinci.

Delegacija borcev Kosovelove brigade in gorenjskega vojaškega področja je k someniku na Poreznu položila venec in cvetje, vod miličnikov iz Tacna pa je izstrelil

Razpis 4. letnih športnih iger delavcev in združenih kmetov Mercatorja

Mercatoriada '81

Korš in tozdr Jelka (M-Rožnik) sta organizatorja 4. letnih športnih iger Mercatorja, ki bodo 6. junija v Ribnici.

Vse delavce tozdov, temeljnih organizacij kooperantov, delovnih skupnosti in delovnih organizacij, združenih v SOZD Mercator, vabimo, da prijavijo ekipe in posamične udeležence v naslednjih športnih panogah: krosu, streljanju in plavanju (ženske in moški posamezno in ekipno), tenisu (moški in ženske posamezno – tekmovalstvo bo organizirano v Ljubljani), kegljanju, namiznem tenisu in košarki ali odbojki (ženske in moške ekipe; odločitev za košarko ali odbojko bo odvisna od števila prijavljenih), malem nogometu in vleki vrvi (moške ekipe) ter šahu (lahko mešane ekipe).

Športna pravila za posamezne panoge bodo posebej obrazložena in dopolnjena v razpisu, ki ga bodo prejele vse sindikalne organizacije oziroma vsi športni referenti. Opozorjamo vse, ki bodo prijavljali ekipe ali posameznike, da se

dosledno držijo pravilnika športnih iger Mercatorja (posebej še določil, ki se nanašajo na pravico udeležbe v tekmovalstvu) ter se tako, izogonejo neprijetnostim na samem tekmovalstvu.

Posebni razpisni pogoji so še:

- ker v letošnjem tekmovalstvu ne bo predtekmovalj, bodo v vsa tekmovalstva uvrščeni samo tisti, ki bodo pravočasno prijavljeni. Zaradi obširnejšega programa bo korš to določilo dosledno upošteval;
- panoge se bodo časovno pokrivalo, zato naj prijavitelji ob prijavi to upoštevajo;
- zadnji rok za prijave je 20. maj. Pošljite jih na naslov Sonja Bastar, Delovna skupnost SOZD Mercator, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 3-5. Informacije in dodatna pojasnila lahko dobite po telefonu (061) 23-424 (Sonja Bastar).

Zofija Bogataj in Julka Gruđen, obe natakari v tozdu Javornik (M-Rudar Idrija) sta ob šesti udeležbi na spominskem pohodu na Porezn prejeti zlato značko. Foto Ela Kovač

časno salvo. Pohodnikom so pred planinsko kočjo, ki je bila pokrita z debelo snežno odejo in do katere so vodili le ozki prehodi, postregli s toplim čajem.

Udeleženci, ki so se pohoda prvič udeležili, so dobili izkaznico, za dvakratno udeležbo bronaste, za štirikratno udeležbo srebrne, za šestkratno udeležbo pa so prvič podelili zlate spominske značke, ki jih je prejelo okrog 800 pohodnikov. Med dobitniki spominskih značk je bilo tudi precejšnje število delavcev Mercator-Rudarja iz Idrije.

Glasilo delavcev in združenih kmetov SOZD Mercator, n.sub.o., Ljubljana, Aškerčeva 3, – Izdaja Center za obveščanje SOZD – Uredništvo: Aškerčeva 3, Ljubljana – Ureja uredniški odbor: Mile Bitenc, Majda Blažič, Slavka Damjanović, Anton Kočvar, Jože Renar in Mirko Vaupotič – Odgovorni urednik Jaro Novak (telefon: 23-424) – Novinar Jože Rozman (telefon: 21-811) – Lektor Matjaž Marinček (telefon 21-488) – Tajnica redakcije Katja Jesenovec (telefon: 21-488) – Tehnični urednik Dušan Lajovic – Oblikovna zasnova Jaro Novak – Tisk CGP Delo – Oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov – Izhaja zadnji petek v mesecu – Glasilo prejemajo delavci, kmetje, učenci v gospodarstvu in upokojujenci SOZD Mercator – Naklada: 11.500 izvodov.